

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Březen 2004

Ročník XIV

Číslo 3

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Vztahy se už uklidnily 1

Na aktuální téma

Základní informace o NP České Švýcarsko 4

Aktuality

MŽP již dokončuje některé
odpadové realizační programy 6

Udržitelnou spotřebou může
životní prostředí šetřit každý 7

Ovzduší, obaly a posuzování
konceptů prošly Senátem 8

Co obsahuje novela zákona o ovzduší? 8

Vláda bude znovu rozhodovat
o jezích na Labi nejdříve v dubnu 9

Hradec Králové se stal druhým
českým signatářem Aalborgské charty 9

Ministři Ambrozek a Buzková se dohodli
na další spolupráci svých resortů 10

Pět tisíc eur čeká na autora nejlepší
přednášky o využití brownfields 10

Evropská komise připravila
soutěž pro školní děti 11

Britská iniciativa „Do školy po svých“
vyhlásila soutěž o nejlepší projekt 11

Mezivládní konference „Biodiverzita v Evropě“ 12

MŽP na Infothermě 13

Setkání ministra Ambrozka
s rakouským spolkovým ministrem Pröllem... 14

Návštěva finského ministra životního
prostředí Jana Erika Enestama v ČR..... 16

Evropská unie

Priority ČR v oblasti životního prostředí
v 1. polovině roku 2004 17

Očekávané události v EU v roce 2004 18

Členské státy EU musí řádně a včas
implementovat evropské komunitární právo ... 22

Informujeme

Databáze SESEZ na internetu 25

Psychologické faktory ovlivňující
úspěšnost environmentálního vzdělávání,
výchovy a osvěty 26

Nejlépe provedené sadovnické dílo roku 2003 .. 28

Ekomapa Ostravy 2003 29

Představujeme

Centrum pro komunitní práci 30

Ceny za podporu místní demokracie
předal ministr životního prostředí 30

Česká společnost pro životní
prostředí byla zrušena 31

Informace o České asociaci
pro udržitelný rozvoj 31

Dejte přednost lidem 32

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek a ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Petra Buzková podepisují Meziresortní dohodu o spolupráci. K článku na str. 10.

Foto J. Plamínkové

Vztahy se už uklidnily

Rozhovor Jany Plamínkové s ředitelem Národního parku České Švýcarsko RNDr. Zdeňkem Patzeltem

O Národním parku České Švýcarsko se hodně psalo před jeho vyhlášením, které trvalo velice dlouho. Ale od vyhlášení je „ticho po pěšině“. Znamená to, že je u vás vše v pořádku a funguje, jak má? Že se zklidnily vztahy s obcemi i s Lesy ČR, které byly původně proti vyhlášení?

Vztahy s obcemi i Lesy ČR se nepochybně uklidnily. To, co se dělo před vznikem parku, byla u obcí spíše psychologická záležitost. Obyvatelé měli strach, že nebudou moci jít za plotem do lesa – některé obce se totiž nacházejí bezprostředně u hranice první zóny a v nich se ze zákona skutečně smí chodit jenom po vyznačených cestách, obavy tedy byly v určitém smyslu oprávněné. Vyřešili jsme to tím, že návštěvní řád dal místním lidem určité výsadní postavení a mohou volně vstupovat i do první zóny. Žádné omezení tedy pro ně nevzniklo a vyřešily se tím veškeré obavy, které před vznikem parku panovaly. A hlavně se naplnilo to, co jsme předpokládali: tohoto práva téměř nikdo nevyužívá. Za čtyři roky, co park existuje, jsme jednou jedinkrát potkali a kontrolovali místního obyvatele v odlehlých oblastech první zóny. Nyní už v obcích žádné obavy z parku nejsou. Když jsme před dvěma lety projednávali návrh na rozšíření hranice národního parku, tak všechny obce návrh projednaly v zastupitelstvech a bez problémů souhlasily s rozšířením.

Jak to s rozšířením nyní vypadá?

Návrh je připravený, ale teď leží a čeká na vhodnou politickou situaci. V regionu ale rozšíření nic nebrání.

O které části by se měl národní park rozšířit?

Rozšíření je navrženo ve dvaceti menších či větších segmentech. Celkem jde o 1600 ha, není to tedy úplně nepodstatná část, ale nejde ani o nic zásadního. V podstatě jde především o lesní enklávy, které zůstaly za hranicí národního parku, ale tvoří s ním jeden souvislý lesní a skalní komplex. V budoucnu nepochybně dojde k tomu, že se hranice bude měnit.

Vraťme se ještě k počátečnímu odporu proti národnímu parku. Co lesáci?

U nich šlo především o osobní záležitosti – většina z nich jsou zároveň myslivci a měli strach, že vznik parku povede např. k vystřílení kamzíků. V bezprostředním sousedství parku totiž leží nejdůležitější kamzičí honitba v republice. Dále šlo o to, že LČR jsou rozděleny po regionech na jednotlivé lesní správy a někteří lidé měli obavy, že když se zmenší výměry lesních správ tím, že my převezmeme jejich území, může to pro některé z nich znamenat zánik. Někteří zaměstnanci měli zkrátka obavy, aby nepřišli o práci.

A došlo k tomu?

Zatím ne. Zaměstnance LČR na území parku jsme převzali my. Tlaky na zmenšování území obhospodávaných LČR jsou ale trvalé – probíhají restituce i další akce, při kterých se jim odebírají lesy, takže se ta výměra skutečně stále zmenšuje.

Váš národní park je bilaterální, na druhé straně hranice funguje Národní park Saské Švýcarsko. Jakou máte s Němci spolupráci? Pečujete o území stejným způsobem?

Ve všech klíčových otázkách managementu se snažíme vše koordinovat a vystupovat jednotně. Máme zaveden pravidelný systém porad, v tomto týdnu se např. budeme radit, jak společně preventivně postupovat proti přemnožení kůrovce, které se očekává na příští rok. Ono to ani jinak než ve spolupráci nejde, třeba když jsme dělali zonaci národního parku, tak pro nás bylo prioritní, aby naše zonace navazovala na již existující zonaci v NP Saské Švýcarsko.

Jedním z problémů NP Šumava je velké množství malých, rozdrobených území první zóny. Vy tento problém nepociťujete?

Ne, u nás tento problém není. Naše první zóna je členěna jen na sedm segmentů a představuje celkem 21 % území národního parku. Jsou v ní ale zahrnuty některé části, kde je značně pozměněna druhová skladba lesů. Součástí první zóny jsou tedy u nás i území, kde víme, že do budoucna ještě po nějakou omezenou dobu budeme provádět zásahy kvůli tomu, aby lesy byly navraceny do přírodně blízkého stavu. Máme tedy v první zóně větší souvislá

území za cenu toho, že v nich musíme provádět určité zásahy.

Třeba tím, že zvyšujete podíl listnáčů?

Přesně tak. Máme v první zóně místa se smrkovými monokulturami v místech, kde smrk původně nebyl. Na jiných místech je zase vtroušena vejmutovka, kterou odstraňujeme. Zásadní pozornost věnujeme i záchraně jedle bělokoré, které zde bylo až 11 %.

Zvýšilo vyhlášení národního parku turistický ruch? A jak turistika ovlivňuje přírodu v národním parku?

Turistický ruch se za poslední čtyři roky v každém případě zvýšil, exaktní podklady ale nemáme, protože zatím proběhla jediná krátkodobá studie o návštěvnickém ruchu v létě 2001. Od provozovatelů turistických atrakcí, restaurací apod. ale víme, že se každoročně návštěvnost zvyšuje asi o 10 %. Celkem tedy vzrostla cca o 50 %. Těžko ale říci, do jaké míry je to dané vznikem národního parku. Rozhodně se však mění struktura návštěvníků: zvyšuje se podíl českých turistů nad Němci, kteří dříve převažovali. Dnes již převažují Češi. Návštěvnost stoupá, ale zatím nedosahuje stavu, kdy by někde byla překročena mez únosnosti. Dlouhodobá studie návštěvnosti nás ale teprve čeká.

Jedním z fenoménů, které jsou pro Národní park České Švýcarsko typické, jsou skalní města. O skály mají velký zájem horolezci. Jak moc devastáční je jejich činnost pro park?

Horolezectví do našeho národního parku patří, má zde stoletou tradici a Českosaské Švýcarsko je kolébkou evropského horolezectví. V současnosti u nás horolezectví povoluje ministerská výjimka. Je povoleno pouze na vybraných místech, která jsou ve výjimce vyjmenována. Jde o poměrně rozsáhlý seznam téměř všech skalních věží. Seznam je rozdělen do dvou skupin podle toho, kde se může lézt celoročně a kde se může lézt až po skončení sezóny ptačího hnízdění. Naše oblasti ale nejsou pro horolezce až tak atraktivní a není jich zde mnoho, takže horolezectví pro nás nepředstavuje zásadní problém.

V Tiských stěnách v CHKO Labské pískovce jsou skály od horolezců už značně poničené....

Ano, tam je to o něčem úplně jiném. Hlavní horolezecká oblast leží na druhé straně Labe v Tisé a Ostrově, k nám se jezdí jen výjimečně. Spíše je s tím spojena jiná problematika. Povolení lézt znamená i povolení vstupu do prvních zón po přístupových trasách k tomu vyznačených. Pokud by se podařilo udržet současný stav, tak to nevadí. Z německé strany jsou ale nyní velké tlaky na to, aby do našich prvních zón, pokud jsou tam vyznačeny přístupové trasy, mohl chodit kdokoli. U nás jsou zatím přístupné jen pro horolezce, pokud se prokáží platnou průkazkou, nebo pro členy mezinárodního horolezeckého svazu UIAA. V Německu ale na horolezecké přístupové trasy může vstupovat kdokoli. Pokud by to mělo z nějakého důvodu dospět u nás do stejného stavu, tak bychom museli přehodnotit

seznam lokalit, kde se může lézt, a mnohé části z něj vyjmout. Nemůžeme totiž připustit, aby se do prvních zón mohlo chodit masově.

Se skalami souvisí i jeden fenomén, o kterém se v poslední době mluví, a to je řízení skal. Řízení je přirozený geologický proces a v národním parku by se mu teoreticky měl nechat volný průběh, ale na druhou stranu skály často ohrožují silnice či domy. Máte nějaký plán, jak řízení řešíte? Že třeba v oblastech, kde to ničemu nevadí, necháte přírodním procesům volný průběh, a v případech nezbytných z bezpečnostního hlediska skály zabezpečíte?

Vy jste to vlastně přesně řekla v té otázce: tam, kde jsou sídla, nebo vede-li pod skalami komunikace, pohyb skal monitorujeme a pokud by hrozilo bezprostřední riziko zřícení, tak musíme zasáhnout. Naší představou ale je, že v určitých vytipovaných územích v okolí sídel – jde především o Hřensko – by se nemělo čekat, až dojde ke krizovému stavu, ale měla by se provádět preventivní opatření, která by situaci řešila i do budoucna.

Co konkrétně se proti řízení dělá?

Převisy se např. podezdívají, a to už celá staletí, hlavně nad domy. Vždy se preferuje, aby skála mohla na svém místě zůstat, takže se dělá podezdávka, kotvení a další zásahy dle doporučení odborníků. Teprve není-li to možné, tak se skála odstraní. V roce 2002 byla rozhodnutím vlády zřízena tzv. skalní četa při naší Správě NP. Tato četa provádí systematický monitoring skal a jednoduchou běžnou údržbu. Jejím úkolem je včas odhalit rizika skalního řízení.

Další akcí, o které se v této oblasti v poslední době mluví, je výstavba dvou jezů na Labi. Ty sice do národního parku nezasahují, ale nicméně asi by vás jejich existence také nějakým způsobem ovlivnila. Máte představu, jakým?

Plánovaná kanalizace Labe nás neovlivňuje bezprostředně coby správní úřad. Jako lidé z oboru nicméně vnímáme nesmyslnost navrhovaného řešení, kdy Parlament rozhoduje o tom, že v zvláště chráněných územích nemá platit zákon o ochraně přírody a krajiny – to ohrožuje celý právní systém a považujeme to skutečně za skandální (*Senát zákon o vnitrozemské plavbě právě z tohoto důvodu zamítl a vrátil zpět do Sněmovny, pozn. red.*). A navíc: v tuto chvíli se hovoří o dvou jezích na dvou konkrétních lokalitách, ale je jisté, že pokud budou jezy postaveny, zjistí se, že řeka je za nízkých stavů stejně nesplavná a že zůstaly úseky, které je nutné radikálním způsobem změnit. V tu chvíli se bude předělávat kaňon Labe ve svých nejceněnějších částech až po hranici s Německem a to už je oblast v bezprostředním sousedství národních parků. Projektanti postupují známou „salámovou metodou“ – když už budou jezy, tak se musí stavět dál.

Jste považován za dobrého manažera. Jak vypadá dobrý manažer v národním parku?

Teď jste mě trochu zaskočila. Nevím, zda jsem dobrý manažer, to musí posoudit jiní, ale snažím se,

aby se lidé, kteří u nás pracují, cítili dobře a měli důvod pro národní park dělat všechno. Aby pro ně nešlo jen o zaměstnání na osm hodin, aby šli pracovat i v sobotu či v neděli, pokud je to potřeba. Myslím, že podstatná část našich lidí svou práci takto bere. Měl jsem výhodu, že park vznikl nově a mohli jsme od základů vytvořit nový kolektiv lidí podle našich potřeb. V tom to asi je.

Krásná Lípa, kde Správa národního parku České Švýcarsko sídlí, je poměrně zapadlá obec. Když jste dával dohromady svůj tým spolupracovníků, neměl jste problém sehnat lidi?

Krásná Lípa byla skvělá volba. Jde o malé městečko, které to, že zde sídlí správa národního parku, považuje za čest a dokáže si toho vážit. V Děčíně či podobném velkém městě bychom byli jeden z mnoha úřadů a zapadli bychom. Ale v Krásné Lípě nám vycházejí ve všem vstříc. Jako sídlo jsme dostali darem od města krásnou secesní vilu. Město nám poskytlo i byty pro naše zaměstnance. Mohli jsme tak lidem nabídnout zajímavé zaměstnání, navíc s bytem, a proto jsme mohli sehnat opravdu kvalitní pracovníky. Město bylo také rádo, protože do něj přišli mladí vzdělaní lidé. A každý takový člověk je pro Krásnou Lípou přínosem. Spolupráce s městem je pro nás naprosto klíčová.

Ředitel NP Krkonoše Ing. Novák si před časem v rozhovoru posteskl, že jim chybí zásadní strategický dokument, který by řešil koncepci rekreačního využití v národním parku. Vy podobný dokument máte, připravujete, nebo vám ani nechybí?

Nemáme a ani nám nechybí. Situace našeho parku a Krkonoš je ale nesrovnatelná, náš park tvoří z 98 % souvislý lesní komplex. Veškeré obce, veškeré turistické zázemí, ubytovací kapacity a podobně leží za hranicí parku, s výjimkou Tokáně a částí Hřenska zvaných Mezní Louka a Mezná u Hřenska. Nás tyto problémy míjejí, protože park je prakticky bez osídlení. Na druhou stranu nemůžeme ovlivňovat, co se děje v obcích za hranicí parku.

Máte uvnitř parku třeba provoz lodiček na Kamenici...

Ano, ale ty tam jsou tradičně od předminulého století, patří k turistickému ruchu a nemyslíme, že by nám nějak škodily. Hlavní turistické oblasti nijak neomezujeme a myslím, že s jejich vlastníky docela dobře vycházíme. Za dob východního Německa sem jezdily miliony turistů. Pak došlo k dramatickému poklesu, takže i kdyby návštěvnost ještě stoupla o 100 či 200 %, bude jich zde pořád méně než kdysi. Mluvíme o klíčových místech, kam turisté hlavně jezdí, což jsou především soutěsky Kamenice a Pravčická brána. Tyto lokality zkrátka patří turistickému ruchu. Nehrozí ani, že by se turisté nějak rozptýlovali do okolí, protože vzhledem k složitosti terénu to dost dobře ani nejde. Vzniku nových turistických tras v první zóně kolem Pravčické brány, požadovaných německými turisty, se ale bráníme a kategoricky trváme na tom, že to, co zde je dnes, se již nebude rozšiřovat.

Sídlem CHKO Labské pískovce je poměrně vzdálený Děčín. Nevadí vám tato vzdálenost při komunikaci se Správou CHKO?

Nejde jen o Labské pískovce, bezprostředně s námi souvisí i další CHKO Lužické hory a České středohoří. Jde tedy o souvislý komplex čtyř velkoplošných chráněných území se čtyřmi správami. Je otázka, zda se tato situace bude do budoucna nějak měnit nebo ne. Komunikace normálně funguje, prakticky není dne, kdy by u nás nebyl někdo z CHKO nebo opačně. Část našich zaměstnanců navíc bydlí v Děčíně a s lidmi z CHKO se tudíž vídají téměř denně. Možná je dobře, že je to takto situované, CHKO totiž spravuje území, která jsou osídlena, včetně obcí, které obklopují národní park. Pro obyvatele těchto obcí je výhodnější, že sídlo CHKO je v jejím centru. Je samozřejmě otázka, zda mají být správa NP a CHKO úplně odděleny. Osobně si myslím, že by do budoucna měla být jen jedna společná správa. V každém případě CHKO musí plnit funkci ochranného pásma národního parku.

Funguje vaše Rada NP?

Funguje. Jsou v ní zastoupeny obce i další subjekty tak, jak je to dané ze zákona. Máme v ní zástupce všech devíti obcí, na jejichž katastru leží národní park, pak zástupce podnikatelů, vědeckých

kruhů apod. Naše Rada má 34 členů a to je tak na hranici, kdy se ještě dá o něčem dohodnout.

Park existuje čtyři roky. Co považujete za největší úspěchy?

Úspěchem je to, že existuje standardní Správa NP, že má svou budovu, zaměstnance, že park má vše, co má mít. Hlavním úspěchem je asi to, že utichly problémy, které provázely jeho vznik.

Zlepšila se nějak péče o přírodu, o chráněné či ohrožené druhy rostlin a živočichů?

V území se znovu zcela zabydlel sokol stěhovavý a šíří se odtud i do dalších míst v ČR, kde kdysi býval. Po dlouhých letech se sem v roce 2002 poprvé navrátil losos. Jde o velké úspěchy; oba tyto reintrodukční projekty začaly již před vznikem parku. Významné je i to, že jsme převzali lesy od Lesů ČR a zavedli v nich zcela jiný princip hospodaření – to ale není žádný zvláštní úspěch, to prostě vyplývá z poslání národního parku. Úspěchem je nepochybně to, že veřejnost zásadněji neprotestuje, když provádíme třeba odstraňování vejmutovky – protože z laického pohledu by se lidé mohli divit, proč se takový zásah v národním parku provádí.

Děkuji za rozhovor.

29. 1. 2004

Základní informace o NP České Švýcarsko

Nejmladší národní park České Švýcarsko (NPČŠ) vznikl zákonem č. 161/99 Sb. k 1. 1. 2000 a jako jediný NP má ze zákona postavení plně rozpočtové organizační složky státu ČR. Po upřesnění hranice NP provedením geometrických plánů činí jeho výměra rovných 80 km². V okolí NP se rozprostírá CHKO Labské pískovce a v malé části u Doubice a Kyjova má společnou hranici i s CHKO Lužické hory. Vezmeme-li v úvahu

Pravčická brána

Foto autor

i bezprostředně navazující CHKO České středohoří, dojdeme k závěru, že právě zde v severních Čechách se nachází nejrozsáhlejší souvislý komplex zvláště chráněných území v ČR spravovaný čtyřmi správami. Sousední NP Saské Švýcarsko má celkem 93 km² a stejně jako u nás je oklopen chráněnou krajinnou oblastí. Na rozdíl od nás jsou v Sasku NP i CHKO spravovány jedinou organizací, pod kterou nejnověji zákonem přešla i dosud oddělená správa lesů.

NPČŠ se rozkládá na katastrálních územích celkem devíti obcí (Hřensko, Janov, Růžová, Srbská Kamenice, Jetřichovice, Doubice, Chřibská, Krásná Lípá a Staré Křečany). Sídlo Správy NP je v Krásné Lípě. Intravilány obcí se nacházejí za hranicí NP a na

jeho území leží pouze místní část Hřenska – Mezná, osada Mezní Louka, sruby na Tokáni a tři samoty.

V současnosti má Správa NP celkem 51 zaměstnanců. Z toho je 16 zaměstnanců lesní správy, 7 zaměstnanců má oddělení plánu péče a ochrany přírody, 5 zaměstnanců jsou profesionálními strážci. Od roku 2002 je součástí správy i oddělení geologie – skalní četa s pěti zaměstnanci. Ostatní zaměstnanci

tvorí útvar ředitele a odbor ekonomiky a informatiky. Prakticky celé území NP je pokryto lesy, ke kterým má ze zákona právo hospodaření správa NP. Ta přitom nezaměstnává žádné dělnické profese ani nedisponuje žádnou technikou a veškeré činnosti při péči o lesy jsou zadávány místním živnostníkům a malým firmám. Bez nadsázky tak lze říci, že správa NP zaměstnává výhradně vysoce kvalifikované řídící a odborné pracovníky spravující majetek státu v miliardové hodnotě.

Zonace

NP je členěn do tří zón. Nejceněnější část NP tvoří I. zóna, zahrnující 7 segmentů o celkové výměře 1702 ha, tj. 21,3 % rozlohy NP. Patří sem oblast

Pravčické brány, Soutěsky Kamenice, Soutěsky Křínice s Dravčími skalami a Růžovou zahradou, Růžák, Mlýny s Větrovcem, Babylon a oblast Bílého potoka. Hlavními kritérii při vymezení I. zón byla jednak geomorfologická cennost území, biodiverzita a konečně i hodnocení stupně přirozenosti lesních porostů. Snahou bylo vymezit I. zónu jako souvislé oblasti a prioritu měla přeshraniční návaznost. Z důvodů zamezení roztržitosti jsou v prvních zónách zahrnuta i území s lesy pozměněnými lidskou činností. V těchto částech první zóny bude dočasně prováděna obměna druhové skladby lesa s cílem dosáhnout jeho přírodě blízkého stavu. Na druhou stranu i v rámci druhé zóny se již dnes nacházejí bezzásahové oblasti, které se budou postupně zvětšovat.

Ve vztahu k veřejnosti je strategicky důležité rozlišovat mezi zonací národních parků podle našeho zákona o ochraně přírody a krajiny a bezzásahovostí dle kategorií IUCN. Cílem „IUCN kategorie II. – Národní parky“ je dosažení bezzásahovosti na 75 % území. To ovšem v Českém Švýcarsku nesmí být zaměřováno s nutností omezit zde vstup, jak to předpokládá zákon 114/92 Sb. pro první zóny NP. Jinak řečeno pro dosažení kritéria bezzásahovosti dle IUCN není třeba na tak velké území rozšiřovat první zóny NP a lze jej dosáhnout i bezzásahovostí v druhých zónách NP. V případě Českého Švýcarska lze přitom za optimum považovat rozlohu I. zón cca 35 % území NP. Otázka omezení vstupu je klíčová zejména pro místní obyvatele a zcela rozhoduje o jejich postoji k NP.

Problémy

K nejožehavějším problémům současnosti patří žaloba F. O. Kinského, který se soudně domáhá vydání majetku zabaveného na základě Benešových dekretů. Z historických dokumentů je zřejmé, jak nesmírně negativní roli sehrála zdejší větev rodu Kinských v předválečných i válečných událostech a případný verdikt o vydání majetku by měl především v morální rovině fatální dopady na celý region. Pokud jde o národní park, domáhá se F. O. Kinský vydání téměř poloviny jeho rozlohy.

Plavba

Kaňon Labe je nesmírně unikátní biokoridor celoevropského významu s výskytem desítek ohrožených až kriticky ohrožených druhů rostlin i živočichů. Jsem si jist, že je otázkou budoucnosti, kdy národní park bude rozšířen nejenom o kaňon Labe, ale i o oblast Děčínského Sněžníku a nedaleká skalní města Ostrov, Rájec a Tiské stěny. Může to být za deset let, nebo třeba za padesát, ale jednou se tak určitě stane. Dnes se však odehrává mimořádně závažná událost, kdy Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR rozhodla, že zde nemá platit zákon o ochraně přírody, přírodní tok Labe má být kanalizován a vybudovány mají být nové jezy. Stalo se tak přes důrazná varování o protiprávnosti tohoto jednání nejenom ve vztahu k českému právnímu systému, ale i k evropskému právu a mezinárodním úmluvám. Stalo se tak i přesto, že veškeré zákonné a řádně provedené procedury při posuzování vlivu zamýšlené stavby na životní prostředí záměr odmítly a MŽP nevydalo potřebnou výjimku. Stalo se tak pouhý rok po katastrofálních povodních a stalo se

tak i přes varování Světové banky i NKÚ o ekonomické nezdůvodnitelnosti. Takový je obraz právního a ekologického vědomí České republiky na prahu vstupu do Evropské unie. Pokud by byl verdikt Poslanecké sněmovny potvrzen i Senátem a prezidentem, bude to mít mj. i fatální dopady na celý resort životního prostředí, protože zákon o ochraně přírody a krajiny bude rozvrácen (*jak už je uvedeno v rozhovoru, Senát vrátil příslušný zákon Poslanecké sněmovně, pozn. red.*)

Skály

V roce 2002 vzniklo v rámci Správy NPČŠ oddělení geologie – skalní četa. Jeho účelem je především monitorovat nestabilní skalní objekty na území NP a zajistit tak včasné varování před jejich nenadálým zřícením. Prakticky nepřetržitě je sledováno na 200 skalních objektů a nejnebezpečnější z nich sleduje automatizovaný systém s okamžitým bezdrátovým přenosem dat na počítač, který vše vyhodnocuje a hlásí případná rizika. Vedle toho četa zajišťuje i drobné sanační práce. Zřízení skalní čety správa NP navrhla již v dubnu 2000, tj. pouhé 4 měsíce od vzniku NP. Její vznik urychlil až krizový stav v zimě 2002, který musel být vyhlášen v oblasti Hřenska, když akutně hrozilo skalní řízení a bezprostředně byly ohroženy životy, zdraví a majetky osob. Neobvyklé byly i okolnosti vzniku skalní čety – stalo se tak na základě usnesení vlády ČR, kterým byly přiděleny i potřebné finanční prostředky.

Lesy NP

NPČŠ představuje svým 98% zalesněním nejlesnatější velkoplošné chráněné území v ČR. Lesy zde byly od středověku intenzivně využívány a jejich druhová skladba doznala značných změn. V zásadě byly vymýceny listnáče, téměř zanikla jedle a na polovinu klesl i podíl borovice lesní. Podíl smrku je dnes přibližně šestinásobný oproti přirozenému stavu a tvoří jej především porosty vzniklé po obrovské mniškovské kalamitě před osmdesáti lety. Tyto stejnověkové monokultury dnes představují velké riziko vzniku nových kalamit. Právě mimořádně suchý a horký rok 2003 zapříčinil značný nárůst výskytu kůrovcovitého hmyzu a všichni lesní správci v celé ČR s napětím očekávají vývoj na jaře tohoto roku. V lesnictví NPČŠ je specifický i další problém, a sice invazivní šíření introdukované borovice vejmutovky. Tato severoamerická dřevina zde byla cca před 200 lety uměle vysazena a dnes představuje největší riziko pro zbytky přirozených ekosystémů. I když se vyskytuje na zhruba polovině území NP, její celkové zastoupení v dřevinné skladbě NP činí jen cca 3 %. Z center svého výskytu se intenzivně šíří a má schopnost zcela zahubit všechny jiné druhy. K hlavním úkolům správy NP pro budoucí desetiletí patří postupně vejmutovku odstranit a nahradit ji místně příslušnými dřevinami. Složitost tohoto úkolu spočívá především ve skutečnosti, že musí být proveden způsobem, který je schopna veřejnost akceptovat. V žádném případě to nelze považovat za zasahování do přirozeného vývoje lesa, ale naopak se jedná o odstraňování předchozích chyb a znovunastolení přírodního stavu.

**RNDr. Zdeněk Patzelt,
ředitel NP České Švýcarsko**

MŽP již dokončuje některé odpadové realizační programy

Plán odpadového hospodářství České republiky, který byl vydán nařízením vlády vloni v červnu [1], stanoví řadu ambiciózních cílů – například zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012 a zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000, snížit hmotnostní podíl odpadů ukládaných na skládky o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000. Prvořadým úkolem je předcházení vzniku odpadů. Povinností je vypracovat plány odpadového hospodářství krajů a realizační programy pro jednotlivé skupiny odpadů.

MŽP zahájilo práce na zpracování realizačních programů, které analyzují současný způsob nakládání s odpady a stanoví opatření a podmínky pro splnění cílů stanovených republikovým plánem odpadového hospodářství. Týkají se specifických skupin odpadů (například PVC, nebezpečné odpady, biologicky rozložitelné či zdravotnické odpady). Celkem bude zpracováno 22 realizačních programů, sedm z nich je ve fázi dokončování a přípravy oponentury [2]. Poté budou předloženy vládě k projednání. Na jejich zpracování se podílejí pracovní skupiny, ve kterých jsou

PVC vyvolává řadu diskusí

zastoupeny všechny zájmové subjekty – ostatní ministerstva, kraje, hospodářská sféra i nevládní ekologické organizace (cca 300 odborníků z celé ČR) [3].

„Považujeme přípravu realizačních programů za velmi důležitou, právě proto se jí účastní odborníci z nejrůznějších oblastí – veřejné správy, odborných institucí, hospodářské sféry i ekologických organizací. To zaručí, že výsledek bude opravdu kvalitní. Velmi si cením práce všech zpracovatelů realizačních programů i členů pracovních skupin, kterými jsou přední odborníci pro danou komoditu odpadů z celé republiky,“ komentuje průběh přípravy náměstkyne ministryně životního prostředí Ivana Jirásková.

Realizační programy respektují tuzemskou legislativu a jsou i v souladu s evropskými směrnici. Zohledňují také požadavky na volný pohyb zboží a ekonomické a sociální dopady. Projednávání výstupů realizačních programů v jednotlivých pracovních skupinách vyvolalo řadu diskusí – zejména u programu PVC a odpady s obsahem PVC a programu pro odpady ze zdravotnictví.

Současný stav prací na uvedených programech:

1. Realizační program ČR pro PVC a odpady s obsahem PVC:

- připravuje se oponentní řízení, do 30. 6. 2004 bude předloženo vládě.
- v pracovní skupině byli zástupci nevládních ekologických organizací (sdružení Arnika a Health Care without Harm), MZe, MZd, MF, Státního zdravotního ústavu, krajů, vysokých škol, Obalové asociace, Potravinářské komory a dalších.
- zpracovatel provedl vypořádání připomínek všech členů pracovní skupiny. Relevantní připomínky

byly zapracovány a ty, které akceptovány nebyly (například kvůli ekonomickým a sociálním dopadům, povinnosti nebránit volnému pohybu zboží), budou projednány při oponentním řízení. MŽP musí zvažovat všechny možné dopady a konečné důsledky včetně možnosti sankcí ze strany EU.

• MŽP zahájilo jednání s některými zdravotnickými zařízeními kvůli náhradě materiálu používaných pomůcek (například krevní vaky) alternativními materiály, které neobsahují PVC. Náhrada je možná, ale dražší [4].

- Evropská komise zatím k problematice PVC nepřijala jednoznačné stanovisko. V současné době se zpracovává studie, která srovnává hodnocení životního cyklu PVC a potenciálních náhradních materiálů. Výsledky by měly být zveřejněny v průběhu letošního roku. Budou využity při zpracování další etapy realizačního programu pro PVC.

2. Realizační program ČR pro zdravotnické odpady:

- má být zpracován do konce roku 2004.
- v pracovní skupině byl zástupce ekologických organizací (Health Care without Harm), MZd, MF, Státního zdravotního ústavu, krajů, hygienických stanic, Hospodářské komory a dalších.
- ty připomínky členů pracovní skupiny, které nebyly zpracovatelem akceptovány, budou projednány při oponentním řízení.
- hlavním motivem je prevence nejzávažnějších rizik infekčních chorob (AIDS, SARS, BSE), kterými mohou být zdravotnické odpady kontaminovány. Důraz je proto kladen na jejich separaci a definitivní likvidaci spalněním.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Poznámky:

[1] Nařízení vlády č. 197/2003 Sb. ze dne 1.7. 2003, www.vlada.cz

[2] Seznam Realizačních programů ČR

Seznam Realizačních programů ČR s termínem zpracování do 31. 12. 2003:

1. Realizační program ČR pro nebezpečné odpady
2. Realizační program ČR pro kaly z ČOV
3. Realizační program ČR pro autovraky
4. Realizační program ČR pro obaly a odpady z obalů

5. Realizační program ČR pro biologicky rozložitelné komunální odpady
 6. Realizační program ČR pro PVC a odpady s obsahem PVC
 7. Plán ČR pro odstraňování PCB
- Opatření a návrhy vedoucí ke splnění cílů stanovených v POH ČR a definovaná těmito Realizačními programy ČR budou předloženy do vlády k projednání v rámci nelegislativních prací vlády, v termínu do 30. 6. 2004.

Seznam Realizačních programů ČR, jejichž zpracování bylo zahájeno v roce 2003 s termínem zpracování do konce roku 2004:

8. Realizační program ČR pro elektrická a elektronická zařízení
9. Realizační program ČR pro odpady ze zdravotnictví
10. Návrh nástrojů na podporu zvýšení materiálového využití odpadů v ČR
11. Realizační program ČR pro stavební a demoliční odpady
12. Realizační program ČR pro biodegradabilní odpady se zaměřením na odpady ze zemědělství, zahradnictví, rybářství, myslivosti, zpracování dřeva ad.

Seznam Realizačních programů ČR, jejichž zpracování bude zahájeno v roce 2004 s termínem zpracování nejpozději do konce roku 2006:

13. Realizační program ČR pro pneumatiky
14. Realizační program ČR pro oleje

15. Realizační program ČR pro baterie a akumulátory
16. Realizační program ČR pro komunální odpady
17. Realizační program ČR pro průmyslové odpady
18. Realizační program ČR pro odpady z tepelných procesů
19. Realizační program ČR pro odpady z těžby
20. Realizační program ČR pro kontaminované zeminy a sedimenty
21. Realizační program ČR pro odpady ze živelných pohrom
22. Realizační program ČR pro PVC a odpady s obsahem PVC, který bude zaměřen na možnosti postupné náhrady PVC .

[3] Složení pracovních skupin je k dispozici na www.env.cz

[4] K problematice škodlivých účinků PVC na zdraví lidí se vyjádřil Prof. MUDr. Karel Opatrný jr., DrSc., přednosta I. interní kliniky FN Plzeň, člen výboru nefrologické společnosti:

„PVC a z nich uvolňované ftaláty přítomné ve zdravotnických prostředcích jsou intenzivně zkoumány a některá data svědčí pro jejich možný škodlivý účinek. Pro výrobu zdravotnických prostředků existují alternativy, jak PVC a ftaláty nahradit. Hlavně však platí, že vliv PVC a změkčovadel (plastifikátorů) ze zdravotnických prostředků na lidské zdraví je zatím kontroverzní otázka. Většina výsledků byla získána na zvířecích modelech a extrapolace na lidi je těžká. Je třeba provést další klinické studie, které se tímto problémem budou zabývat.“

Udržitelnou spotřebou může životní prostředí šetřit každý

Od ledna letošního roku začala fungovat nová webová stránka na adrese <http://ekospotreba.unep.cz>, jejímž hlavním tématem je udržitelná spotřeba a výroba. Stránka je dalším výsledkem pokračující spolupráce mezi ministerstvem životního prostředí a Programem OSN pro životní prostředí (UNEP), respektive Českým národním komitétem UNEP.

„Minulý rok byl poměrně bohatý na události související s tímto tématem“, říká Jakub Kašpar, ředitel odboru vnějších vztahů MŽP. „Byla zřízena Rada vlády pro udržitelný rozvoj a v jejím rámci začala fungovat i Pracovní skupina pro udržitelnou spotřebu a výrobu“, pokračuje Kašpar, který je členem této pracovní skupiny. Pod záštitou ministra životního prostředí Libora Ambrozka proběhla v květnu 2003 v Průhoncích mezinárodní konference UNEP pod názvem Udržitelná spotřeba – výzva pro 21. století, s jejímiž závěry i dokumenty se lze také seznámit prostřednictvím nové stránky. „Udržitelná spotřeba a výroba jsou cestou, jak může prakticky každý přispět k ochraně životního prostředí. Konceptu udržitelného rozvoje se často vytyká určitá teoretičnost. Právě nově zprovozněná stránka ukazuje, že tomu tak není,“ uzavírá Jakub Kašpar.

Stránka <http://ekospotreba.unep.cz> obsahuje nejenom vysvětlení řady pojmů (včetně toho základního, tj. oč se vlastně v případě udržitelných vzorců spotřeby a výroby jedná) či odkazy na příslušné české a zahraniční dokumenty a internetové stránky, ale též informace o konkrétních možnostech, jak se udržitelným vzorcům spotřeby a výroby přiblížit. Návštěvník tu najde informace o možnostech využívání výrobků z recyklovaných materiálů, o ekologickém značení či o systémech environmentálního řízení EMS/EMAS. Lze také odeslat elektro-

nicky dotaz, týkající se vlastního přispění k environmentálně šetrnějšímu chování. Na stránce jsou zveřejněny také výsledky svým rozsahem dosud unikátního dotazníkového šetření v institucích státní správy a samosprávy, z nichž vyplývá, jaké kroky udělaly oslovené úřady v oblasti provozu šetrnějšího k přírodě.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informační zdroje:

Český národní komitét UNEP

– <http://www.unep.cz>

Udržitelná spotřeba na stránkách UNEP

– <http://www.unep.org/themes/consumption>

Rada vlády pro udržitelný rozvoj

– <http://wtd.vlada.cz/scripts/detail.php?id=4979>

Agentura pro ekologicky šetrné výrobky

– <http://www.ceu.cz/esv>

Ekoznačení v Evropské unii

– <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel>

STEP – Síť ekologických poraden

– <http://www.ekoporadna.cz>

Praktický rádce ekologického spotřebitele

– <http://www.ekospotřebitel.cz/>

Zelená domácnost EkoListu po drátě

– <http://www.ekolist.cz/Zeldom.stm/>

Ovzduší, obaly a posuzování koncepcí prošly Senátem

Senát schválil 29. ledna 2004 tři novely zákonů, které vypracovalo Ministerstvo životního prostředí. Důvodem pro jejich změny je především nutnost zapracovat do českého právního řádu příslušné směrnice Evropské unie.

- **Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí:** zpřesňuje systém posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí. Koncepci nelze schválit bez stanoviska, které hodnotí její dopady na životní prostředí. Klíčové je, že toto stanovisko pro celostátní koncepce bude i nadále vydávat Ministerstvo životního prostředí. Senát potvrdil rozhodnutí sněmovny, která odmítla omezit kompetence resortu životního prostředí.
- **Novela zákona o obalech:** nově definuje pojem obal. Podstatně mění rozhodování v pochybnos-

tech, zda výrobek je obalem. Zásadním přínosem zejména pro malé podnikatele je výjimka z placení registračních a evidenčních poplatků pro osoby, které mají méně než 300 kg obalů za kalendářní rok. V návaznosti na tuto výjimku ministerstvo připravuje rovněž zjednodušení vedení a vykazování evidence pro dotčené osoby. Novela se vztahuje na všechny obaly bez rozdílu, tedy i průmyslové. S cílem omezit povinným osobám administrativní zátěž se ruší povinnost vypracovat dosavadní prohlášení o splnění podmínek uvedení obalu na trh a nahrazuje se jednodušším kontrolním mechanismem.

- **Novela zákona o ovzduší:** viz samostatný článek na této stránce.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Co obsahuje novela zákona o ovzduší?

Z novely zákona o ovzduší, která prošla Senátem 29. 1. 2004, vyplývá zhruba toto:

- Úprava světelného znečištění, umístěná do zákona PS ČR v roce 2002, se z velké míry vypouští, zato se zpřesňuje definice tohoto problému, nicméně světelné znečištění a jeho nejčastější původce – veřejné osvětlení, bude i nadále regulovatelné § 13 zák. 13/1997 o pozemních komunikacích, kam regulace světelných zdrojů patří. Za technický stav zdrojů světla, tedy i za to, kam a jak svítí, odpovídá správce komunikace.
- Nejnovější právní úprava se týká zavedení biopaliv, vyrobených z biomasy. Jde o obnovitelný zdroj energie pro spalovací motory. Do zákona o ovzduší sice genericky tento okruh úpravy nepatří, nicméně takto byla provedena rychlá implementace platné evropské směrnice 2003/30 o biopalivech do české legislativy. Vzhledem k tenčícím se zásobám ropy tudy vede cesta, která bude výhodná i pro zemědělcce.
- Ozónosféra Země bude chráněna lépe než doposud. Jako stát EU beze zbytku přijímáme Nařízení Evropské komise a Rady 2037, bude platit přímo – to znamená, že dovoz regulovaných látek, které ozónosféru poškozují, bude regulovat Komise sama, výrobu, infrastrukturu ke správnému nakládání s regulovanými látkami a jejich nezávadné zneškodnění musíme zařídit my vlastními úpravami. Zavádějí se žádoucí profese opraváře chladících zařízení a měření úniků regulovaných látek, které budou notifikovány u MŽP. Výrobky s regulovanými látkami budou muset být značeny „Nebezpečné ozónu“.
- Senátem schválený zákon umožní i uplatnění osob z Evropské unie, které provádějí výše uvedené profese a jiné důležité činnosti z hlediska ochrany

ovzduší (výpočet rozptylových studií, měření emisí, imisí a měření emisí malých spalovacích zdrojů) v České republice. Splňuje-li osoba podmínky pro tyto činnosti ve své zemi, bude pro to notifikována i u MŽP.

- Novela upravuje vyhlašování oblastí s překročenými imisními limity nikoli nařízením vlády, jak chtěl zákon 86/2002 Sb., ale publikací ve Věstníku MŽP, není nutno ročně novelizovat předpis. V souvislosti s tím upravuje zákon i způsob, jak bude zaveden integrovaný Národní program snížení emisí. Bude předložen vládě jako koncepční materiál, nikoli jako nařízení.
- Ochrana klimatu sezná novou terminologií, provozovatel zdroje, produkujícího látky s vlivem na klimatický systém, bude muset odevzdávat data do Registru zdrojů a znečišťování ovzduší.
- Spalovny budou muset plnit emisní limity, odpovídající požadavkům EU, k datu vstupu. Mnoho našich spaloven počítá s delším časovým limitem. V této věci MŽP již dříve podniklo kroky, směřované k tomu, aby spalovny, které jsou provozovány z veřejných prostředků (zdravotnictví, obce) mohly využít fondů EU, úspěšně je využilo např. SAKO Brno.
- Podařilo se vyjednat dvě přechodná období, odkládající plnění emisních limitů SO₂, pro velké spalovací zdroje v Přerově a v Nové huti Ostrava, proto je v novele konstatován i tento fakt. K povolování stavby liniových zdrojů (doprava) bude nezbytné doložit rozptylovou studii a mělo by se jednat o znečišťující látky, které mají stanovený imisní limit (NO₂, PM₁₀, benzo-a-pyren, benzen).

Kromě uvedených změn jsou upraveny kompetence úřadů, ČIŽP a opraveny chyby.

MUDr. Eva Rychlíková,
ředitelka odboru ochrany ovzduší MŽP

Vláda bude znovu rozhodovat o jezích na Labi nejdříve v dubnu

Rozhodnutí o tom, zda je výstavba jezů na dolním Labi veřejným zájmem, vláda 4. února 2004 odložila. Náměstci příslušných ministrů mají za úkol specifikovat a stanovit míru veřejného zájmu na jejich výstavbě.

Stavba jezů by nenávratně poškodila přírodu středního toku Labe, unikátní i v evropském měřítku. Ohrozila by 41 druhů chráněných živočichů a rostlin, které se vyskytují v doprovodných ekosystémech řeky Labe. Stavba by nenávratně poškodila unikátní říční nivu. Dojde totiž ke změně vodního režimu a hladiny spodní vody, které zde umožňují život řadě druhů rostlin i živočichů. Řeka by tak přišla o pestrost, pro niž je právě tento úsek Labe unikátní v celoevropském měřítku. Praktické dopady takového kroku jsou zdokumentovány po stavbě jezu nad Střekovem.

Střední tok Labe splňuje kritéria pro zařazení do evropské sítě chráněných území – soustavy Natura 2000 – a je tedy pravděpodobné, že Evropská komise bude požadovat, aby jej Česká republika do této sítě zařadila. Na tuto skutečnost už byla česká strana oficiálně upozorněna. Stavba je podle dostupných studií ekonomicky neodůvodněná a v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. Ministerstvo životního prostředí s ní proto opakovaně nesouhlasilo. Ekonomickou neodůvodněnost dokládá zpráva Nejvyššího kontrolního úřadu (zpráva č. 01/15 publikovaná ve věstníku NKÚ) i studie Světové banky o efektivitě

veřejných výdajů v ČR (březen 2000, strana 63 odstavec 2.133). Obě potvrdily, že projekt se státu finančně nevyplatí. Zkušenosti z Německa, které má podstatně lepší podmínky pro provozování říční lodní dopravy, dokládají dlouhodobý pokles zájmu o tento způsob přepravy a Německo neuvažuje splavnění středního toku Labe. Stejná situace je i v celé Evropě, Spojených státech a bývalém Sovětském svazu. Po obou březích Labe vede železnice s kapacitou, která vysoko přesahuje současné i předpokládané objemy dopravy, a ve stejném přepravním koridoru je navíc připravována stavba dálnice D8. Stavba je v rozporu s mezinárodními závazky České republiky – Bernskou úmluvou o ochraně druhů a přírodních stanovišť, Ramsarskou úmluvou o ochraně mokřadů a směrnicemi EU o ochraně přírody. MŽP proto v listopadu 2003 neudělilo výjimku z ochranných podmínek kriticky ohrožených živočichů a rostlin. Ke stavbě bylo vydáno nesouhlasné stanovisko EIA (hodnocení vlivů stavby na životní prostředí). S umístěním stavby na území CHKO nesouhlasí ani správy obou postižených chráněných krajinných oblastí – CHKO České středohoří i CHKO Labské pískovce. Se stavbou nesouhlasilo též saské i německé spolkové ministerstvo životního prostředí, Národní park Saské Švýcarsko a další instituce.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Hradec Králové se stal druhým českým signatářem Aalborgské charty

Už 2100 evropských měst, obcí a regionů v celé Evropě je podepsáno pod tzv. Aalborgskou chartou. V České republice se k ní dosud přihlásila pouze dvě města: Vsetín v září 2003 a koncem roku 2003 také Hradec Králové. Zastupitelstvo města totiž 16. prosince 2003 schválilo přihlášení města k Aalborgské chartě a doporučilo primátorovi města Oldřichu Vlášákovi, aby za město chartu podepsal.

Aalborgská charta z roku 1994 je společné prohlášení evropských měst, která se rozhodla jít cestou moderního řízení a udržitelného rozvoje. Vedení těchto měst si uvědomuje zodpovědnost nejen za kvalitu života a zdraví vlastních obyvatel, ale i za stav okolního světa a zodpovědnost k dalším generacím. Signatáři Charty usilují o vyvážený rozvoj sociální a ekonomické oblasti spolu s ochranou životního prostředí a přiměřeným čerpáním přírodních zdrojů. Zajišťují dialog s veřejností a zpětnou vazbu v řízení města. Měry a rozhodnutí sledují z hlediska dlouhodobých dopadů nejen na život města, ale i na okolí. Města se tak hlásí se k principům udržitelného rozvoje, obsaženým v dokumentu Agenda 21.

Signatářská města svým podpisem odstartovala Evropskou kampaň za udržitelnost evropských měst a obcí. Spolu se svými obyvateli, podnikateli a zájmovými skupinami vytvářejí strategické a akční plány udržitelného rozvoje, tzv. místní Agendy 21 – procesy

zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického řízení, zapojování veřejnosti a využívání všech dosažených poznatků o udržitelném rozvoji. Součástí jsou systémy sledování a zaznamenávání postupu k udržitelnosti – indikátory udržitelného rozvoje.

Hradec Králové se současně zapojil do společného evropského projektu sledování indikátorů místní udržitelnosti (European Common Indicators – ECI). V Evropě se projektu účastní již celkem 144 měst nejrůznější velikosti z 22 států.

V rámci projektu „Společné evropské indikátory trvale udržitelného rozvoje“ sledují evropská města například celkovou úroveň spokojenosti místních občanů s prostředím, ve kterém žijí, kvalitu ovzduší a úroveň hluku ve městech, dostupnost ploch pro rekreaci a odpočinek a základních služeb ve městě, úroveň místní přepravy obyvatel a další hlediska. Výsledky pak slouží nejen pro lepší rozhodování o klíčových otázkách ve městech, ale také k vzájemnému srovnání na evropské úrovni.

Český překlad textu Aalborgské charty i bližší informace k udržitelnému rozvoji a místním Agendám 21 najdete na stránkách <http://www.ma21.cz>.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Originální text Aalborgské charty –

<http://www.iclei.org/europe/la21/events/aalchart.doc>

Ministři Ambrozek a Buzková se dohodli na další spolupráci svých resortů

Ministryně školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. Petra Buzková a ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek podepsali 5. února 2004 Meziresortní dohodu o spolupráci obou ministerstev v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO).

Ministři životního prostředí EHK OSN v květnu 2003 přijali v Kyjevě společné Prohlášení k výchově k udržitelnému rozvoji, kde se shodli na tom, že vzdělávání a výchova je zásadním nástrojem ochrany životního prostředí a realizace konceptu udržitelného rozvoje. Je proto nutné více podněcovat zájem o environmentální vzdělávání a poskytovat kvalifikované informace o životním prostředí médiím.

V době našeho vstupu do Evropské unie se má Česká republika v oblasti EVVO čím pochlubit. Svými legislativními podmínkami i řadou realizovaných našich i mezinárodních vzdělávacích a výchovných programů se řadí mezi přední země Evropy.

Dohoda mezi MŽP a MŠMT navazuje na předchozí mnohaletou spolupráci. První vzájemnou dohodu uzavřela obě ministerstva v prosinci 1999, tedy v době, kdy se teprve vytvářela prvotní představa Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který nakonec schválila vláda v říjnu 2000.

Nová dohoda vymezuje spolupráci obou ministerstev ještě širším způsobem, než zmíněný Státní program. Součástí dohody je i úzká spolupráce při plnění mezinárodních závazků, právních nástrojů a především obousměrná odborná podpora.

*Ministři podepisují Mezinárodní dohodu o spolupráci
Foto J. Plamínková*

MŠMT pokládá EVVO za jednu z priorit vzdělávací politiky, která je vyjádřena v zásadních vzdělávacích dokumentech, včetně nových, připravovaných nebo již realizovaných rámcových vzdělávacích programů.

MŽP považuje za nejvýznamnější cíl dostupnost EVVO a informací pro veřejnost v nejširším slova smyslu, a proto je od počátku garantem a koordinátorem Státního programu EVVO v České republice.

Významnou iniciativou obou resortů je pořádání společných odborných metodických seminářů pro pracovníky krajských úřadů. Semináře mají za cíl vysvětlovat odborné záměry, metodiku rozvoje EVVO a umožnit především zástupcům veřejné správy přímý přístup ke kvalifikovaným informacím. Na semináře budou zvány nestátní neziskové organizace, které se na EVVO u nás významně podílejí. Smysl seminářů ovšem nebude spočívat jen v předávání informací, ale především ve vzájemné nezprostředkované diskusi. Umožní využívání zpětné vazby z praxe, což by mělo vést k operativnímu hledání řešení případných nedostatků společnou dohodou.

Text dohody je umístěn na internetu na stránkách obou resortů (<http://www.msmt.cz>, <http://www.env.cz>).

(společná tisková zpráva MŽP a MŠMT)

Pět tisíc eur čeká na autora nejlepší přednášky o využití brownfields

Od pondělka 14. do středy 16. června 2004 se bude v italské Sieně konat 3. mezinárodní konference o obnově a udržitelném rozvoji měst, na kterou vzápětí ve dnech 16. – 18. června v Sieně naváže 2. mezinárodní konference o strategii posouzení současného stavu, sanaci a revitalizaci „brownfields“ (opuštěných či nedostatečně využívaných průmyslových pozemků).

V rámci této konference udělí sienská universita a Technologický institut z Wessexu poprvé dvě Prigoginovy ceny za nejlepší přednášku, přednesenou v rámci jedné z těchto konferencí. Vedle zlaté medaile obdrží dva nejlepší přednášející finanční odměnu ve výši 5000 EUR.

Více informací získají zájemci na internetové adrese: <http://www.wessex.ac.uk/conferences/2004/sustainablecity04/index.html> a

<http://www.wessex.ac.uk/conferences/2004/brownfields04/index.html>

Zde si také mohou stáhnout přihlášku.

Další informace lze získat na kontaktní adrese:

- Brownfields 2004: Katie Banham, Conference Secretariat, email: kbanham@wessex.ac.uk
- The Sustainable City 2004: Amy D'Arcy-Burt, Conference Secretariat, email: adarcy-burt@wessex.ac.uk
- Wessex Institute of Technology, Ashurst Lodge, Ashurst, Southampton, SO40 7AA, UK, tel.: 44 (0) 238 029 3223, fax: 44 (0) 238 029 2853

Ilya Prigogine je profesorem fyziky a chemické technologie. V roce 1977 obdržel Nobelovu cenu za chemii, konkrétně za práce o nerovnovážné termodynamice. Hlavním cílem jeho vědecké práce je zlepšit poznání úlohy času ve fyzikálních vědách a v biologii. Napsal také spolu s Isabellou Stengersovou knihu Řád z chaosu, která se zabývá odcizením mezi přírodou a člověkem.

**Mgr. Eva Veverková,
tiskové oddělení MŽP**

Evropská komise připravila soutěž pro školní děti

Evropská komise zve děti ve věku od 6 do 16 let ze států rozšířené EU a z kandidátských zemí, aby se zúčastnily soutěže pro školy, organizované v rámci Zeleného týdne (Green Week) 2004. Soutěž bude součástí výroční konference a výstavy, které jsou pořádány u příležitosti Zeleného týdne. Ten se letos bude konat v Bruselu ve dnech 1. – 4. června 2004. Tématem letošní soutěže je **25. výročí Směrnice o ochraně volně žijících ptáků**. Mladší děti mohou kreslit obrázky ptáků, zatímco starší děti by měly do soutěže poslat fotografie ptáků v jejich přirozeném prostředí.

Podle evropské komisařky pro životní prostředí Margot Wallströmové dochází během posledních deseti let v Evropě na mnoha místech ke snižování a ztrátě biologické rozmanitosti a mnoha živočichům, ptákům a rostlinám hrozí vyhubení. Soutěž pro školy je příležitostí, jak s touto problematikou seznámit děti a mládež, které mají zájem o život zvířat, ptáků a rostlin ve volné přírodě.

Tři výherci v každé kategorii soutěže budou pozváni do Bruselu na Zelený týden (pozvání na pobyt zdarma platí pro výherce a pro jednu osobu – rodiče či jiný doprovod). Slavnostní vyhlášení cen bude součástí Zeleného týdne a proběhne před zraky odborníků z oblasti životního prostředí a médií. Výherci se také sejdou s komisařkou Wallströmovou.

Více informací na internetové adrese:

http://europa.eu.int/comm/environment/youth/index_en.html

Tato adresa bude v dohledné době dostupná ve 20 jazycích rozšířené EU. Případné dotazy můžete posílat v angličtině paní Alexe Joyce na e-mailovou adresu: alexa.joyce@eun.org

Mgr. Eva Veverková
tiskové oddělení MŽP

Zelený týden

Komisařka Evropské unie pro životní prostředí, jadernou bezpečnost a civilní ochranu Margot Wallströmová vyhlásila v roce 2001 akci Evropské unie nazvanou „Zelený týden“ a od té doby se tato úspěšná akce koná každý rok. Zelený týden vznikl na podporu připravovaného 6. akčního programu Evropských společenství pro životní prostředí, jehož návrh vydala Evropská komise 24. ledna 2001 pod názvem „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“, který má přiblížit obyvatelům Evropské unie zásady politiky v oblasti životního prostředí.

Součástí Zeleného týdne je konference, výstava, promítání filmů s tematikou životního prostředí a soutěž určená dětem a mládeži. Kromě toho se zde koná mnoho dalších doprovodných akcí (v roce 2004 to bude například předávání cen za nejlepší Evropský týden mobility 2003).

Britská iniciativa „Do školy po svých“ vyhlásila soutěž o nejlepší projekt

V dnešní době v mnoha případech není zcela snadné a bezpečné nechat chodit děti do školy pěšky či jezdit na kole nebo na skateboardu. Proto ve Velké Británii vznikla aktivita „Do školy po svých“, která se během posledních tří let rozšířila již do 32 zemí světa. Do aktivity se zapojují jak školy, tak především rodiče jako dobrovolníci, vzniká mnoho zajímavých projektů, jak přimět děti k pravidelnému pohybu a ovlivnit tak jejich zdravý vývoj.

Začátkem ledna vyhlásila iniciativa IWALK soutěž o cenu za nejlepší program „Do školy po svých“. Vítězné soutěže budou vyhlášeny 7. dubna 2004 při příležitosti Světového dne zdraví. Vítězný program bude představen na konferenci WALK 21 v Dánsku ve dnech 9. – 11. června 2004.

V České republice do školy pěšky chodí pravděpodobně většina dětí, ale ještě se nezačalo s organizací hromadné chůze nebo jízd na kole tam, kde to není zcela bezpečné a kde to vyžaduje pomoc dospělých. Čeští rodiče zatím raději děti do školy zavezou autem, ale neuvědomují si, jaké výhody taková samozřejmá věc, jakou je chození dětí pěšky do školy a zpět, přináší. Rozvíjí totiž v dětech samo-

statnost, učí je komunikovat se svými vrstevníky i mimo školní lavice, nabízí možnost sledovat roční doby a na venkově i krásu okolní přírody.

Podle nejnovějších zpráv se Česká republika k iniciativě IWALK již také připojila. První vlaštovkou je ZŠ z Ostravy. „*Chceme dát vědět i dalším českým školám a nevládním organizacím, že tato iniciativa existuje a že se do ní mohou zapojit,*“ říká ředitel odboru vnějších vztahů MŽP Jakub Kašpar. Se svým programem se mohou české školy i nevládní organizace přihlásit do soutěže v lednu 2005, protože cena bude vyhlašována každoročně. Zájemci se mohou přihlásit na webové stránce: www.iwalktoschool.org, případně si upřesnit informace na e-mailové adrese walk@claire.hsrb.unc.edu.

Více informací českým občanům přinese rovněž publikace „Děti na cestách. Bezpečně po městě“, kterou MŽP vydalo v únoru 2004 a která bude bezplatně k dispozici zástupcům měst a občanských iniciativ.

Objednat si ji mohou (max. 5 výtisků) na adrese: Distribuční středisko MZV, Poděbradská 39, 190 00 Praha 9.

Mgr. Eva Veverková,
tiskové oddělení MŽP

Mezivládní konference „Biodiverzita v Evropě“

Celoevropská konference Biodiverzita v Evropě se uskutečnila jakožto třetí v pořadí ve španělském hlavním městě Madridu ve dnech 19. – 22. ledna 2004.

První konference v této řadě se konala v r. 2000 v Rize, druhá v r. 2002 v Budapešti. Pořádání těchto evropských konferencí se řadí mezi odezvy na rozhodnutí přijaté na Pátém zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti, které zdůraznilo význam regionálních aktivit pro plnění Úmluvy a je propojeno s plněním Celoevropské strategie biologické a krajinné rozmanitosti (PEBLDS), přijaté na třetí ministerské konferenci EHK „Životní prostředí pro Evropu“ v r. 1995 v Sofii. Madridské konference se zúčastnilo téměř 200 zástupců 31 států a Evropských společenství (ES), představitelé mezinárodních, regionálních (z nich nejpočetněji IUCN) a četných nevládních organizací, dále zástupci sekretariátů Rady Evropy, UNEP – regionální kanceláře pro Evropu, jakož i sekretariátů úmluv, dotýkajících se biologické rozmanitosti.

Cíle konference

Konference byla svolána, aby pokračovala v rozvoji součinnosti mezi státy střední a východní Evropy na jedné straně a členskými státy EU a ostatními státy západní Evropy na straně druhé. Její jednání byla zaměřena především na vybraná témata, která považují evropské země za prioritní v rámci bodů projednávaných na Sedmém zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti (Kuala Lumpur, Malajsie, 9. – 20. února 2004) a formulování stanovisek přijatelných pro evropské země. Projednávala rovněž možnosti zajištění nejvýznamnějšího úkolu vztahujícího se k biologické rozmanitosti, který vzešel ze Světového summitu o udržitelném rozvoji (Johannesburg, 26. 8. – 4. 9. 2002) a byl potvrzen pro Evropu v ještě ambicióznější formě na páté ministerské konferenci EHK „Životní prostředí pro Evropu“ (Kyjev, květen 2003), totiž zastavit pokles biodiverzity do r. 2010. Hlavní tematické okruhy, k nimž byly předem zpracovány podkladové zprávy, se týkaly:

- plnění závěrů Světového summitu o udržitelném rozvoji,
- chráněných území a ekologické sítě,
- mořské a pobřežní biodiverzity,
- biodiversity horských ekosystémů,
- přenosu technologií a odborných dovedností a spolupráce v této oblasti.

Konference plná osobností

Konferenci zahájily významné osobnosti celosvětové a evropské úrovně, mezi nimi Shafqat Kakakhel, zástupce výkonného ředitele UNEP, Margot Wallströmová, komisařka EU pro životní prostředí, Hamed Zedan, výkonný tajemník sekretariátu Úmluvy o biologické rozmanitosti, Achim Steiner, generální ředitel IUCN, Serhej Poljakov, ministr životního prostředí Ukrajiny (hostujícího státu poslední ministerské konference EHK), Bart Jan Krouwel, viceprezident

Evropské skupiny pro bankovníctví, obchod a biodiverzitu a ředitel odboru v Rebovank Netherlands. Jménem Evropské unie vystoupil Tom O' Mahony, asistent generálního sekretáře odboru pro životní prostředí, dědictví a místní samosprávu Irska. Jako představitelé regionálních struktur vystoupili: Frits Schlingemann, ředitel regionální kanceláře UNEP, Eladio Fernandez-Galiano, vedoucí sekce přírodního dědictví a biologické rozmanitosti Rady Evropy, Sylvi Ofstad (Norsko), předsedající Radě Celoevropské strategie biologické a krajinné rozmanitosti a za hostující zemi Myriam Rodriguez-Guerra, Ministerstvo životního prostředí – ředitelství ochrany přírody. Předsedajícím zasedání byl zvolen Juan del Alamo, generální sekretář španělského Ministerstva životního prostředí.

M. Wallströmová zdůraznila, že pro dosažení cíle stanoveného do r. 2010 je třeba vyvinout větší úsilí než dosud, neboť ztráty biodiverzity pokračují daleko větším tempem než v předchozích obdobích, a to jak v Evropě, tak v celosvětovém měřítku. Generální ředitel IUCN připomenul celosvětový dopad rozhodnutí, přijatých pro Evropu. Představitel Irska, jakožto státu předsedajícího EU, vyjádřil podporu iniciativě „Countdown to 2010“, kterou prezentovali zástupci regionálního centra IUCN pro Evropu. Tato iniciativa představuje sérii akcí zaměřených na nejvýznamnější oblasti, které by měly ovlivnit politická rozhodování v rámci reformy EU.

Hodnotné zemědělské pozemky v centru zájmu

Významnou vedlejší akcí byla informace o projektu zaměřeném na zemědělské pozemky vysoké přírodní hodnoty (High Nature Value Farmland), který probíhá pod záštitou UNEP (F. Schlingemann) a Evropské agentury pro životní prostředí (EEA – Gordon McInnes). Tento projekt je zaměřen na zemědělsky využívané pozemky, které představují významná stanoviště, mají vysoký podíl polopřirozené vegetace nebo jsou útočištěm vzácných druhů. Tato aktivita navazuje na deklaraci přijatou na ministerské konferenci EHK „Životní prostředí pro Evropu“ v Kyjevě, která mj. zahrnuje úkol vymezit oblasti vysoké přírodní hodnoty v rámci zemědělské půdy do r. 2006 a zajistit vhodný způsob jejich obhospodařování, včetně dotací do r. 2008. Zároveň navazuje na Šestý environmentální akční program EU a směrnici EU o rozvoji venkovských oblastí (podporovat zemědělské pozemky vysoké přírodní hodnoty, které jsou ohroženy). Na základě dosavadních šetření v rámci projektu (objektivně však neúplných) představují pozemky vysoké přírodní hodnoty přibližně 20 % zemědělsky využívané půdy v Evropě, a pouze jedna šestina z nich je chráněna.

8. zasedání PEBLDS

Konference byla propojena s osmým zasedáním Rady pro Celoevropskou strategii biologické a kra-

jinné rozmanitosti (PEBLDS), spravované společným sekretariátem Rady Evropy a Evropské kanceláře Programu OSN pro životní prostředí (UNEP/ROE). Témata byla úzce provázána se zaměřením Konference a navazovala na závěry Rezoluce o biodiverzitě, přijaté ministerskou konferencí EHK „Životní prostředí pro Evropu“ v Kyjevě. Diskutovány byly akční plány pro oblast lesů, zemědělství, celoevropské ekologické sítě, invazních nepůvodních druhů, monitoringu a indikátorů, financování biodiverzity, informování a zapojení veřejnosti. K dispozici byl sborník ze semináře uspořádaného k celoevropské ekologické síti v září 2003 v Dubrovniku.

Závěry

Ze zasedání vzešla doporučení pro jednání Sedmého zasedání Konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti v Kuala Lumpur, tematicky uspořádaná dle hlavních projednávaných okruhů. Především byl opětovně potvrzen význam biodiverzity pro udržitelný rozvoj a zlepšení spolupráce mezi příslušnými mezinárodními a regionálními organizacemi, včetně nevládních, a smlouvami. Doporučeno bylo, aby se každé zasedání Konference smluvních

stran Úmluvy věnovalo hodnocení pokroku v dosažení cíle ke snížení ztrát biodiverzity do r. 2010 (tento cíl je však i některými představiteli významných organizací v ochraně přírody a životního prostředí pokládán za příliš ambiciózní), a aby byla vytvořena pracovní skupina pro sledování efektivního plnění Úmluvy. Jako základní cíl bylo doporučeno vytvoření systému chráněných území a ekologické sítě – terestrických do r. 2010, mořských do r. 2012. Pro zachování horských ekosystémů byl zdůrazněn význam tradičních způsobů hospodaření a snížení nepříznivých dopadů rozvoje turismu. V oblasti přenosu technologií, zahrnující rovněž znalosti a dovednosti, bylo doporučeno využívat vhodných způsobů oboustranně mezi vyvinutými a méně vyvinutými zeměmi, význam informačního systému Úmluvy (Clearinghouse Mechanism – CHM) a patentů jakožto zdroje technologických informací. Potvrzen byl zároveň význam informování a zapojení veřejnosti, vycházející z principu 10. Deklarace z Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio de Janeiro, 1992).

**Ing. Milena Roudná, CSc.,
odbor globálních vztahů MŽP**

MŽP na Infothermě

Ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek zahájil společně s ministrem zemědělství Ing. Jaroslavem Palasem, hejtmánem Moravskoslezského kraje Ing. Evženem Tošenovským a náměstkem ministra průmyslu a obchodu Ing. Martinem Pecinou, MBA, XI. ročník mezinárodní výstavy Infotherma, která se uskutečnila ve dnech 19. – 22. ledna ve Frýdlantu nad Ostravicí.

V rámci zahájení výstavy proběhla tisková konference, která byla věnována legislativě ochrany životního prostředí, podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie i koordinaci mezi jednotlivými ministerstvy a systémem dotací v tomto oboru po vstupu do Evropské unie.

V rámci bohatého doprovodného programu se ve výstavním areálu ve Frýdlantu nad Ostravicí uskutečnilo 20 odborných seminářů, kterých se zúčastnilo téměř 1300 posluchačů. MŽP bylo současně jedním z garantů úvodního semináře s názvem **Optimální využití státních dotací pro ochranu krajiny, pěstování biomasy a její energetické využití**, o který byl

velký zájem stejně jako o poradenské informační středisko, ve kterém vedle zástupců MŽP podávali informace i pracovníci Státního fondu životního prostředí, Ministerstva průmyslu a obchodu, České energetické agentury a vysokých škol.

Infotherma je naší největší specializovanou výstavou na vytápění, úspory energie a využívání obnovitelných zdrojů v malých a středních objektech. V letošním roce se zde prezentovalo 253 domácích a zahraničních firem a výstavu navštívilo více než 20 000 návštěvníků.

**Mgr. Marta Nováková,
oddělení propagace MŽP**

Setkání ministra Ambrozka s rakouským spolkovým ministrem Pröllem

Dne 9. 1. 2004 se ve Vranově nad Dyjí uskutečnilo setkání ministra životního prostředí ČR Libora Ambrozka s rakouským spolkovým ministrem zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství Josefem Pröllem. Cílem bilaterálního setkání bylo zhodnocení vzájemných vztahů České republiky a Rakouska v oblasti ochrany životního prostředí a stanovení priorit další spolupráce.

V průběhu setkání oba ministři ocenili spolupráci, která probíhá mezi oběma zeměmi na mnoha úrovních. Jedná se zejména o projektovou spolupráci zaměřenou na podporu biomasových projektů v České republice, přeshraniční spolupráci v rámci programu Phare-CBC, spolupráci při přípravě na vstup do EU mj. i formou projektů Phare – twinning, při přípravě projektů financovaných z fondu ISPA, v oblasti ochrany přírody a spolupráci na hraničních vodách.

Setkání ve Vranově nad Dyjí

Zájem o smlouvu trvá

Ministr Ambrozek potvrdil zájem uzavřít s Rakouskem mezivládní smlouvu o přeshraničním posuzování vlivů na životní prostředí k Úmluvě EHK OSN o hodnocení vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států. Informoval, že k ukončení expertního jednání s rakouskou stranou a k následnému podpisu smlouvy může dojít až po schválení novely zákona o EIA Parlamentem České republiky (návrh zákona byl schválen PS PČR 12.12. 2003, 5.1. 2004 byl odeslán do Senátu PČR). Ministři se předběžně dohodli na možném podpisu smlouvy v den vstupu ČR do EU dne 1. května 2004 na česko-rakouské hranici, nejlépe na hraničním přechodu v Hardeggu v NP Podyjí – Thayatal.

Ministři se vzájemně informovali o nakládání s vodami a čištění městských odpadních vod. V Rakousku je díky investicím do této oblasti napojeno na veřejnou kanalizaci s ČOV 85 % obyvatelstva. Téměř všechny odpadní vody jsou čištěny biologickým stupněm. Oba ministři se shodli na problému malých sídel, kde jsou náklady na odkanalizování příliš vysoké a je zde nutná výrazná státní podpora. Proto se dohodli na vzájemné podpoře při tlaku na orgány EU zracionalizovat projektové požadavky v rámci fondů EU.

Jak zmírnit dopady změny klimatu?

Ministři si vyměnili také informace o aktivitách zaměřených na zmírnění dopadů změny klimatu na národních úrovních i na úrovni Evropské unie. Rakousko se zavázalo v souladu s Kjótským protokolem Rámcové

úmluvy OSN o změně klimatu snížit emise skleníkových plynů vzhledem k roku 1990 o 13 %. Tento cíl se však nedaří plnit, emise skleníkových plynů v Rakousku vzrůstají a v současné době je třeba snížit tyto emise již o 22 %, aby byl uvedený závazek splněn. Mezi priority Rakouska v oblasti změny klimatu patří zejména implementace směrnice o emisním obchodování (2003/87/ES), která se bude týkat cca 250 průmyslových celků, doprava (přimíchávání biopaliv,

podpora veřejné dopravy) a úspory ve všech oblastech. Pro Rakousko se jedná o citlivou otázku, jelikož průmyslové podniky hrozí přesunutím výroby do sousedních zemí, pokud pro ně budou podmínky určující omezení emisí CO₂ příliš přísné. Návrh zákona o obchodování s emisemi byl předložen rakouskému parlamentu v lednu 2004.

Ministr Ambrozek informoval o Národním programu na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice, který by měl být schválen vládou v únoru 2004. Tento strategický dokument reaguje na posun v mezinárodních jednáních v oblasti změny klimatu a řeší řadu problémových oblastí včetně obchodování s emisemi a konkretizace využití flexibilních mechanismů Kjótského protokolu. Změna klimatu patří také v České republice mezi prioritní oblasti.

Na konci března 2004 bude Ministerstvo životního prostředí ČR pořádat regionální seminář k této problematice. Ministr Pröll uvítal možnost účasti rakouských odborníků na organizaci semináře. Obě strany mají i nadále zájem o realizaci bilaterálních projektů v oblasti snižování emisí skleníkových plynů. Podkladem by mělo být Memorandum o porozumění ze 4. dubna 2002. Situace je komplikována novelizací evropské směrnice o emisním obchodování, která propojuje systém obchodování s projekty Joint implementation (JI) a bude mít negativní dopad na potenciál JI projektů v České republice.

Podpora obnovitelných zdrojů energie

Oba ministři se shodli na důležitosti podpory výroby energie z obnovitelných zdrojů a na spolupráci v této oblasti. Ministr Ambrozek informoval

svého kolegu o návrhu zákona o podpoře výroby elektřiny a tepelné energie z obnovitelných zdrojů energie, který bude důležitým nástrojem pro podporu výroby energie z obnovitelných zdrojů v České republice. V Rakousku má výroba energie z biomasy silnou politickou podporu jak na národní, tak na regionálních úrovních. Biomasa je považována spolu s vodní energií mezi potenciálně hlavní energetické zdroje Rakouska. Oba ministři se dohodli na prohloubení spolupráce v této oblasti, zejména při společné podpoře projektů na využití biomasy pro energetické účely v České republice.

Ministr Ambrozek informoval svého resortního kolegu o přípravě Státní energetické koncepce České republiky a o připomínkách resortu životního prostředí k tomuto dokumentu. Ministr Pröll ocenil směřování směrem k podpoře obnovitelných zdrojů energie a zdůraznil potenciál rozvoje nových technologií zejména v oblastech úspor, využití odpadního tepla a snižování energetické náročnosti výroby. Rakousku se podařilo oddělit ekonomický růst od růstu spotřeby elektrické energie. Ministr Pröll zopakoval negativní postoj rakouské vlády k jaderné energii. Zdůraznil, že Rakousko sleduje velmi pozorně debatu týkající se české energetické koncepce, vyzdvihl potřebu konstruktivní diskuse a odmítl nátlakové akce na hranicích.

Harmonizace environmentálních politik

Ministr Ambrozek informoval svého resortního kolegu o vzniku Rady vlády pro udržitelný rozvoj, o zajištění implementace principů udržitelného rozvoje v České republice a o přípravě Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Oba ministři se shodli na důležitosti harmonizace environmentálních politik obou zemí. Rakouská spolková vláda přijala strategii udržitelného rozvoje již 30. dubna 2002. Hlavním cílem rakouské strategie je definování konkrétních principů, indikátorů a cílů, kterých má být dosaženo. Mezi prostředky patří podpora vědy, vzdělávání, zlepšování sociálního rozměru kvality života obyvatel, podpora udržitelného hospodářství, dopravy a využívání půdy, ochrana klimatického systému Země a biodiverzity. Jedním z hlavních cílů strategie je dosažení redukce skleníkových plynů. Dále se má zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie ze současných 23 % o jedno procento ročně do roku 2012. Cíle strategie mají formulovaný i evropský a globální dosah. K realizaci strategie byl ustaven Výbor pro udržitelné Rakousko za předsednictví spolkového ministerstva zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství. První zpráva o plnění strategie bude předložena vládě na podzim 2005.

V průběhu rozhovoru oba ministři ocenili spolupráci, která probíhá mezi správami národních parků Podyjí a Thayathal a v rámci evropského programu pro přeshraniční spolupráci Phare – CBC (Interreg IIIA) a shodli se na další podpoře spolupráce v oblasti regionální a subregionální dimenze udržitelného rozvoje. Jedná se zejména o spolupráci mezi kraji na rakouské hranici a rakouskými spolkovými zeměmi Horní a Dolní Rakousko a spolupráci obcí na obou stranách hranic při společném zpracovávání koncepcí ve vodním hospodářství, odpadovém hos-

podářství, při ochraně čistoty ovzduší a klimatu. Podpora této spolupráce je oběma stranami považována také za výrazný politický signál.

Spolupráce na programech EU

Ministři přivítali spolupráci na úrovni koordinátorů problematiky EU ministerstev životního prostředí zemí středoevropského regionu, kterou zahájilo Rakousko v rámci tzv. Středoevropského partnerství. V září 2003 proběhlo ve Vídni první neformální konzultační setkání k návrhům evropské legislativy a dalším prioritním tématům environmentální politiky Evropské unie. Česká republika navrhla organizovat druhé setkání v září 2004.

České republice se vstupem do Evropské unie otvírá možnost podílet se na předvstupních programech EU jako poskytovatel pomoci. Proto Česká republika přivítá spolupráci s Rakouskem při předkládání společných projektů v programech pro kandidátské země (Phare – Rumunsko, Bulharsko, Turecko), země Balkánu (CARDS) a další země východní Evropy, Kavkazu a střední Asie (TACIS). Koordinací této spolupráce ministři pověřili odbory Evropské unie.

GMO, Natura a finance

Dalším bodem jednání byla otázka postojů k šíření geneticky modifikovaných organismů v evropském prostoru. Rakousko patří mezi země s výrazně negativním postojem k záměrnému uvádění geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí a do oběhu. Některé rakouské spolkové země se chtějí vymezit jako regiony bez GMO. Důvodem je snaha o zachování biodiverzity a vysoký podíl ekologického zemědělství v Rakousku. Oba ministři se shodli na nutnosti dále řešit tuto otázku na úrovni Evropské unie, východiskem proto budou společné česko-rakouské postoje a iniciativy.

Ministři si vyměnili názory na problémy spojené se zaváděním soustavy NATURA 2000. Ministr Pröll zdůraznil důležitost včasné a otevřené komunikace s majiteli a správci půdy zahrnuté do nového ochranného režimu. Rakousko tuto komunikaci podcenilo, což následně vyvolalo mezi dotčenými stranami nedůvěru. Oba ministři se shodli na tom, že důležitým nástrojem by měly být finanční kompenzace majitelům půdy. Proto je nezbytné připravit pro tyto účely účinný nástroj na úrovni EU.

V této souvislosti zmínil rakouský ministr na závěr jednání otázku budoucího financování rozpočtu Evropské unie. Rakousko má zájem na pokračování financování oblastí se vztahem k životnímu prostředí z rozpočtu Evropské unie – ze strukturálních fondů, z fondů na rozvoj venkova a také pomocí nástrojů podporujících opatření v oblasti ochrany přírody a krajiny. Z tohoto důvodu Rakousko hledá i další možnosti financování rozpočtu EU, jako o potenciálním zdroji prostředků je možné uvažovat o využití ekologické daňové reformy včetně jednotného zdanění leteckého paliva.

Mgr. Ing. Martin Salvét,
vedoucí oddělení bilaterální a multilaterální
evropské spolupráce,
odbor Evropské unie MŽP

Návštěva finského ministra životního prostředí Jana Erika Enestama v České republice

Ve dnech 12. – 13. 1. 2004 navštívil Českou republiku finský ministr životního prostředí Jan Erik Enestam. Cílem návštěvy, která se uskutečnila na pozvání ministra životního prostředí Libora Ambrozka, bylo vzájemné seznámení obou zemí s prioritami v rámci EU a možnosti budoucí spolupráce obou zemí.

Hlavním bodem jednání ministrů byly priority obou zemí v Evropské unii. Ministr Ambrozek seznámil finského kolegu s připravovanou Konceptí směřování ČR v Evropské unii, kterou schválila vláda ČR v lednu t. r., a s hlavními prioritami, které bude ČR na půdě Evropské unie podporovat nebo přímo prosazovat. Prioritou Finska je podpora nových technologií v oblasti ochrany životního prostředí. Finsko považuje za klíčový akční plán na podporu vývoje a zavádění nových technologií v oblastech změny klimatu, udržitelné výroby a spotřeby, nakládání s vodami a ochranou půdy, který by měla Evropská komise publikovat do konce ledna 2004. Více než 300 finských společností se zabývá environmentálními technologiemi, hodnota jejich exportu dosahuje 5 mld. ročně. Mezi další finské prioritní oblasti patří nakládání s odpady, integrace environmentálních aspektů do sektorových politik a zavádění principů udržitelného rozvoje. Obě země považují za důležitou také novou chemickou politiku Evropské unie. Nově zřizovaná Chemická agentura EU bude mít sídlo v Helsinkách.

Strategie udržitelného rozvoje

Oba ministři podpořili spolupráci v oblasti přípravy strategie udržitelného rozvoje a navazujících aspektů implementace principů udržitelného rozvoje, spolupráci v oblasti prosazování nových technologií, principů čistší produkce, hodnocení životního cyklu výrobků a služeb a změny vzorců výroby a spotřeby. Těžiště spolupráce obou zemí v rámci Evropské unie by mělo být především v konkrétních případech na pracovní linii expertních diskusí nových legislativních návrhů. Tím by se měly zajistit ucelené názory již od počátku vyjednávání, od pracovních skupin Komise, Rady EU až po zasedání COREPERu a Rady EU. ČR se účastní zasedání pracovních skupin Rady EU, COREPERu a Rady EU od řeckého předsednictví EU (od 1. 5. 2003). Ministr Ambrozek také zmínil, že by Česká republika uvítala zkušenosti Finska s problematikou postihů za porušení legislativy ES, tj. procedurou infringementů. ČR se již začíná připravovat na administrativní zajištění této nové problematiky.

Ministr Ambrozek ocenil také spolupráci s Finskem v rámci přípravy na vstup do Evropské unie na projektu Phare – Informační systém indikátorů životního prostředí a udržitelného rozvoje. Aktivními partnery byli Finnish Environment Institute (FEI) a Ministerstvo životního prostředí ČR spolupracující s Centrem pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Projekt byl zahájen 2. září 2002 a trval do 28. února 2003.

Změna klimatu a OZE

Ministři si vyměnili také informace o aktivitách zaměřených na zmírnění dopadů změny klimatu a shodli se na důležitosti podpory výroby energie z obnovitelných

zdrojů a na spolupráci v této oblasti. Ministr Ambrozek informoval svého kolegu o návrhu zákona o podpoře výroby elektřiny a tepelné energie z obnovitelných zdrojů, který bude důležitým nástrojem pro podporu výroby energie z obnovitelných zdrojů v ČR. V současné době Česká republika využívá 2 – 3 % celkové energie z obnovitelných zdrojů a do budoucna vidí potenciální zvýšení až na 20 %. Ve Finsku je téměř 30 % energie vyráběno z obnovitelných zdrojů. V roce 2002 bylo 19 % celkové energie ve Finsku kryto energií ze dřeva ve formě zbytkového dřeva z lesního hospodářství, recyklačního dřeva a odpadů z celulózového průmyslu. 6 % energie bylo vyrobeno z rašeliny, 4 % z vodní energie a jedno 1 % z ostatních zdrojů. Přesto se nepodařilo snížit emise skleníkových plynů, jejichž emise vzrostly od roku 1990 o 4 mil. tun ročně. Ministři si vyměnili také informace o podpoře využívání biopalin. Od roku 1997 nejsou ve Finsku zdaněna paliva pro výrobu elektrické energie. Zdaněná je až elektrická energie na výstupu, kdy do nižší daňové sazby spadá elektřina vyrobená z obnovitelných zdrojů. Ministr Enestam informoval, že cílem finské vlády je dále podporovat a zintenzivňovat využívání energie z biomasy a dalších obnovitelných zdrojů. V této souvislosti navrhl uspořádání finsko-českého semináře zaměřeného na oblast podpory bioenergie.

Environmentální politiky

Posledním tématem jednání ministrů byla vnější dimenze environmentálních politik EU a spolupráce členských zemí s novými sousedními zeměmi EU. Finská rozvojová pomoc je soustředěna především na oblast Pobaltí a Ruska. Tato pomoc zahrnuje více než 1300 projektů v oblasti ochrany životního prostředí. V současné době patří mezi nejdůležitější projekty zaměřené na čištění odpadních vod v petrohradském přístavu, které by měly snížit znečištění vod ve Finském zálivu. České republice se vstupem do Evropské unie otevře možnost podílet na předvstupních programech EU jako poskytovatel pomoci. Resort životního prostředí bude usilovat o zapojení do těchto programů a tím šířit čerstvé zkušenosti České republiky se vstupem do EU v kandidátských zemích, tj. Rumunsku, Bulharsku, Turecku (prostřednictvím Phare), balkánských zemích (CARDS) a v dalších státech východní Evropy, zemích Kavkazu a střední Asie (TACIS). Cílem projektů je podpora při aproximaci a implementaci legislativy EU a tím i zlepšování stavu životního prostředí, podpora demokratických institucí a vytváření prostoru pro investice a rozvoj obchodu. Oba ministři vyjádřili podporu spolupráce obou zemí při řešení konkrétních projektů v těchto zemích.

**Mgr. Ing. Martin Salvét,
odbor Evropské unie MŽP**

Priority České republiky v oblasti životního prostředí v 1. polovině roku 2004

Priority České republiky v oblasti životního prostředí v rámci irského předsednictví EU úzce souvisejí s prioritami uvedenými v materiálu „Koncepce směřování České republiky v rámci Evropské unie“ a současně s tématy irského předsednictví (program Rady EU pro životní prostředí 2. 3. a 28. – 29. 6. 2004) a strategických dokumentů EU, např. „Multiannual Strategic Programme of the Council 2004 – 2006“ a „Europeans Working Together: Programme of the Irish Presidency of the EU January – June 2004“.

Pro ČR bude velmi důležité vyhodnocení dosahování cílů **Lisabonské strategie**, která zahrnuje i Gøteborgský proces – strategie udržitelného rozvoje Evropské unie (environmentální pilíř). Problematika Lisabonského procesu bude diskutována jak na jarním summitu Evropské unie, tak na zasedání sektorových Rad ministrů. Výsledky plnění Lisabonského procesu v České republice by měly být známy v 1. čtvrtletí tohoto roku (materiál zpracovává Úřad vlády). V současné době probíhá aktualizace Státní politiky životního prostředí. Dalším stěžejním dokumentem bude Strategie udržitelného rozvoje (červen 2004).

Soustředěnou pozornost je třeba věnovat také **Akčnímu plánu pro environmentální technologie (ETAP)**, který je plně v souladu s dlouhodobými prioritami, které si MŽP vytyčilo v rámci EU aktivně prosazovat (Koncepce směřování ČR v rámci EU).

Ochrana ovzduší

V oblasti **ochrany ovzduší** bude pozornost zaměřena na **změnu klimatu** a problematiku obchodování s emisemi. Členské státy i státy nově přistupující by měly implementovat návrh směrnice o obchodování s emisemi do svých právních řádů do roku 2005, a to z důvodu spuštění testovací fáze obchodování s emisemi (ta bude probíhat od roku 2005 do roku 2007). Klíčovým dokumentem v této oblasti je „Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR“, který by měl být schválený vládou v průběhu února 2004, řešící řadu problémových oblastí včetně obchodování s emisemi. Ještě v první polovině roku 2004 MŽP plánuje zorganizovat seminář na téma projektových mechanismů a implementace směrnice 2003/87/EC o emisním obchodování pro účastníky ze států střední a východní Evropy, některých členských zemí EU za účasti zástupců Evropské komise.

V oblasti **kvality ovzduší** by mělo dojít také k pokroku při schvalování dceřiné směrnice o těžkých kovech a PAH ve vnějším ovzduší, což je v souladu s prioritami České republiky v rámci Evropské unie. K této problematice se v Praze ve dnech 31. května – 3. června 2004 uskuteční zasedání Pracovní skupiny k perzistentním organickým polutantům v rámci Úmluvy EHK OSN o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států. Ve dnech 22. – 26. listopadu 2004 se uskuteční „16. setkání smluvních stran Montrealského protokolu o látkách poškozujících ozónovou vrstvu Země“ a ve dnech 12. – 17. června 2005 se bude v Praze konat 7. mezinárodní konference „Acid Rain 2005“.

Odpady a přírodní zdroje

V oblasti **nakládání s odpady** Česká republika podporuje přípravu **Tematické strategie k prevenci**

a recyklaci odpadů, která by měla vést k efektivnějšímu nakládání s odpady a rozšíření environmentálních technologií. K této problematice se v Průhonicích ve dnech 15. – 17. března 2004 uskuteční seminář k posílení spolupráce mezi úmluvami o nebezpečném odpadu a o chemických látkách (Basilejská úmluva, Stockholmská úmluva, Rotterdamská úmluva a Montrealský protokol).

V průběhu irského předsednictví bude Evropskou komisí předložena **Tematická strategie o udržitelném využívání a nakládání s přírodními zdroji**. Česká republika si ochranu krajinné sféry, vod a nerostného bohatství vytyčila jako jednu ze svých priorit, a proto bude usilovat o to, aby v rámci Evropské unie byla přijata právní úprava zajišťující ochranu půdy a nerostných zdrojů. Stejně tak se Česká republika zasadí o to, aby v oblasti krajinného a územního plánování byla přijata právní úprava zajišťující harmonické a udržitelné využívání území a zdravý život člověka v krajině i městském prostředí. V oblasti ochrany vod bude za irského předsednictví věnována pozornost především tomu, aby byla přijata nová směrnice o koupacích vodách a prohloubena diskuse o přijetí nové směrnice o ochraně vod podzemních.

Chemická politika a finanční nástroje

Důležité bude věnovat nadále pozornost **nové chemické politice (REACH)**. Z návrhu nové právní úpravy REACH vyplývá povinnost členských států zajistit provedení příslušných legislativních změn ve vnitrostátních právních rádech. Předpokládáme, že zavedení REACH v navrhované podobě vyvolá změnu zákona o chemických látkách a několika prováděcích předpisů k tomuto zákonu. K této problematice se v Praze ve dnech 18. – 22. dubna 2004 uskuteční 14. výroční konference evropské části Společnosti environmentální toxikologie a chemie.

Pozornost bude také věnována reformě finančního nástroje pro životního prostředí (**LIFE**). Pro Českou republiku je velmi důležité najít přijatelný princip financování v oblasti životního prostředí, zejména soustavy Natura 2000. Sdělení Evropské komise o zajištění financování soustavy Natura 2000 bude předloženo na červnovém zasedání Rady EU pro životní prostředí.

Z hlediska životního prostředí je také významná **reforma společné zemědělské politiky (CAP)**, která by měla přinést zvýšenou podporu rozvoje venkova a ekologického zemědělství.

**Mgr. Kamila Kriegová,
odbor Evropské unie MŽP**

Očekávané události v EU v roce 2004

Rok 2004 bude pro Evropskou unii významný v mnoha ohledech. Očekává se přijetí Evropské ústavní smlouvy, která by měla zjednodušit smluvní základnu Evropské unie, lépe přerozdělit kompetence mezi jednotlivými úrovněmi vlády v Evropské unii, zefektivnit fungování Evropské unie jako takové. V květnu se stávající Evropská unie rozšíří o dalších 10 nových členů, mezi kterými bude i Česká republika, v červnu se uskuteční volby do Evropského parlamentu, v listopadu bude jmenována nová Evropská komise.

A jaké jsou další očekávané události? V následujícím textu můžete najít přehled toho nejdůležitějšího, co se v Evropské unii připravuje v rámci evropského komunitárního práva životního prostředí.

HORIZONTÁLNÍ LEGISLATIVA

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o **odpovědnosti za škody na životním prostředí** – Komise předložila návrh dne 23. ledna 2002, přijetí směrnice se očekává v roce 2004. Cílem je – v souladu se zásadou „znečišťovatel platí“ – vytvořit jednotný právní rámec pro povinnost předcházet škodám na životním prostředí a odpovědnost za nápravu škod přesto vzniklých. Rozsah navržené právní úpravy je dán především definicí škody na životním prostředí, výčtem činností, na které se vztahuje a souvisejícími povinnostmi (resp. výjimkami z nich).
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady novelizující nařízení 1655/2000 EC o **finančním nástroji pro životní prostředí (LIFE)** – Komise předložila návrh dne 5. listopadu 2003, přijetí nařízení se očekává ve druhé polovině roku 2004. Program LIFE je jediným finančním instrumentem primárně zaměřeným na podporu komunitární environmentální legislativy – dělí se na tři části: LIFE-Nature, LIFE-Environment a LIFE-Third Countries. LIFE-Nature je významnou iniciativou zvláště z pohledu ochrany přírody a krajiny, neboť přináší výhodnou finanční pomoc zejména pro území sítě NATURA 2000. Předmětem návrhu nařízení je prodloužit program LIFE do roku 2006.
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o **přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí** – Komise předložila návrh dne 24. října 2003, přijetí směrnice se očekává v roce 2005. Cílem je implementovat tzv. 3. pilíř Aarhuské úmluvy, který zajišťuje právní ochranu v environmentálních záležitostech. Osoby z řad dotčené veřejnosti, mající dostatečný důvod nebo u nichž trvá porušování práva, budou moci dosáhnout toho, že soud nebo jiný nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem přezkoumá po stránce hmotné i procesní zákonnost jakýchkoliv rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti. Navíc osoby z řad veřejnosti splňující stanovená kritéria budou mít přístup ke správním nebo soudním řízením, aby mohly vznášet námítky proti jednání, aktům nebo opomenutí ze strany soukromých osob nebo orgánů veřejné správy, které jsou v rozporu s ustanoveními jejich vnitrostátního práva týkajícího se životního prostředí.
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o **aplikaci Aarhuské úmluvy** v rámci činnosti institucí EU – Komise předložila návrh dne 24. října 2003, přijetí nařízení se očekává v roce 2005. Cílem nařízení je v rámci Evropské unie, resp. činnosti jejích institucí, aplikovat Aarhuskou úmluvu. Návrh nařízení má zaručit veřejnosti právo na přístup k informacím o životním prostředí v rámci Evropské unie, zajistit dostupnost informací v elektronických databázích, zajistit účast veřejnosti při přípravách environmentálních plánů a programů, v rámci Evropské unie garantovat právní ochranu v záležitostech životního prostředí atd.
- Návrh rozhodnutí Rady o **ratifikaci Aarhuské úmluvy** Evropským společenstvím – Komise předložila návrh dne 24. října 2003, ukončení ratifikačního procesu v rámci Evropské unie se očekává ve druhé polovině roku 2004. Aarhuská úmluva je mezinárodním právně závazným dokumentem, který je zaměřen na obecné posílení demokracie v oblasti životního prostředí. Úmluva je obsahově postavena na třech relativně samostatných, nicméně vzájemně provázaných pilířích: zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti; aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí; zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí.
- Komunikace mezi Komisí, Radou a Evropským parlamentem o **integrované výrobkové politice** – Komise předložila návrh dne 18. června 2003, v průběhu roku 2004 bude problematice integrované výrobkové politiky věnována značná pozornost.

nost. Cílem je směřovat aktivity k rozvoji integrované výrobní politiky z hlediska snižování využívání přírodních zdrojů a snižování množství odpadů, jejich recyklace a snižování jejich negativních environmentálních dopadů; tomu, aby do ekonomického a sociálního rozvoje společnosti včlenila i environmentální aspekty s cílem naplnit a realizovat tak strategii udržitelného rozvoje. Dalšími cíli integrované výrobní politiky je rozšířit kroky kromě „nařizuj a kontroluj“ o další nástroje, které zabezpečí směřování k udržitelnému rozvoji; přijmout nejlepší dostupné praktiky. Integrovaná výrobní politika musí být propojena i s dalšími politikami EU k zabezpečení spojení zájmů jak výrobců, tak i spotřebitelů. Integrovaná výrobní politika představuje důležitý prvek příštích tematických strategií ve vztahu k využívání přírodních zdrojů, prevenci a recyklaci odpadů a dalších environmentálních strategií EU.

- **Komunikace o environmentálních indikátorech** – Komise předložila návrh dne 30. října 2001, v průběhu roku se očekává projednání této problematiky v rámci Evropského parlamentu. Předmětem komunikace je stanovit sadu šesti hlavních environmentálních indikátorů k monitorování implementace specifických cílů vytyčených Evropskou strategií udržitelného rozvoje v oblastech jako změna klimatu, využívání přírodních zdrojů, ochrana veřejného zdraví, využívání půdy či dopravy. Tyto indikátory budou měřit emise skleníkových plynů, kvalitu ovzduší ve městech, produkci komunálního odpadu, energetickou náročnost hospodářství, objem dopravy (podle nákladu a přepravených osob na km) ve vztahu k HDP, modální rozložení dopravy a podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové spotřebě elektřiny. Těchto šest indikátorů bude součástí otevřeného seznamu 20 indikátorů, ze kterého je každoročně pro vypracování tzv. „syntetické zprávy“ hodnotící pokrok v rámci udržitelného rozvoje, hospodářských a sociálních cílů vybíráno šest indikátorů.
- **Komunikace mezi Komisí, Radou, Evropským parlamentem a Evropským hospodářským a sociálním výborem o Evropské strategii životního prostředí a zdraví** – Komise předložila návrh dne 11. června 2003. V průběhu roku 2004 bude této problematice věnována intenzivní pozornost. Evropská strategie životního prostředí a zdraví je koncipována jako hlavní příspěvek Evropských společenství pro 4. ministerskou konferenci „Životní prostředí a zdraví“, která se bude konat v červnu 2004 v Budapešti na téma „Budoucnost pro naše děti“. Strategie má poskytnout společný základ pro systematické monitorování životního prostředí a zdraví. Spolehlivější, kvalitnější, srovnatelná a lépe přístupná data poslouží k dlouhodobému sledování vzájemných vztahů životního prostředí a zdraví, ale především k lepšímu poznání rizik a k formulaci a implementaci vědecky podložených rozhodnutí i opatření, sledujících účinnější prevenci a ochranu zdraví nej-

citlivější části lidské populace – dětí. Očekávaný přínos Strategie spočívá zejména v komplexnosti, kompatibilitě a vědeckém přístupu uplatňujícím metody hodnocení a řízení zdravotních rizik ze znečištěného životního prostředí. Podtrhuje se nutnost koordinace blízkých projektů jak v rámci ES, tak v rámci globálním, a nutnost těsné spolupráce Komise a členských států.

OVZDUŠÍ

Předpisy připravované EK (budou předloženy v roce 2004)

- **Příprava Tematické strategie k posílení koherentní a integrované politiky v oblasti kvality ovzduší** – předložení až v 2005, probíhá v rámci CAFE (Clean Air for Europe Programme). Cílem je vyvinout lepší systémy pro sběr informací, modelování a předpovědi. Následovat může revize standardů kvality ovzduší a národních emisních stropů.
- **Směrnice ke znečištění ovzduší z motorových vozidel** – předložení EK je plánováno na březen (gesce MD).
- **Zpráva o pokroku směrem k dosažení cílů směrnice o obnovitelných zdrojích** – předložení je plánováno na duben.

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- **Návrh nařízení EP a Rady o některých fluorovaných skleníkových plynech** – Komise předložila návrh dne 11. srpna 2003, přijetí nařízení se očekává v roce 2005. Cílem je kontrola emisí tzv. fluorovaných plynů (HFC, PFC a SF₆) prostřednictvím jejich využívání v chladničkách, klimatizaci, hasicích přístrojích, kontroly, monitorování emisí a postupným zákazem použití vybraných plynů.
- **Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o omezování emisí těkavých organických látek (VOC) v některých barvách, fermežích a výrobcích používaných na opravu autolaků** a novelizující směrnice 1999/13/ES – Komise předložila návrh dne 23. prosince 2002, byl projednán Radou EU pro ŽP dne 27.10. 2003, přijetí směrnice se očekává v roce 2004. Cílem je omezit emise těkavých organických látek z barev prostřednictvím zavedení emisních limitů (dosažení rozfázováno do r. 2007 a 2010).
- **Návrh směrnice EP a Rady k obsahu těžkých kovů (arzen, kadmium, rtuť, nikl) a polyaromatické uhlovodíky v ovzduší** – Komise předložila návrh dne 16. července 2003, přijetí směrnice se očekává v roce 2004. Nyní probíhá projednávání v Radě EU a EP. Jedná se o návrh čtvrté dceřiné směrnice k rámcové směrnici 96/62/ES k posuzování, hodnocení a řízení kvality ovzduší. Návrh stanovuje „pouhé“ meze pro posuzování, při jejichž překročení musí docházet v lokalitě

k měření imisních koncentrací a depozic těžkých kovů a polyaromatických uhlovodíků. Z tohoto hlediska postupovala Česká republika „přísněji“, jelikož stanovila pro tyto látky již přímo závazné imisní limity. Povinnost stanovit depozice těžkých kovů a polyaromatických uhlovodíků není zakotvena v právních předpisech České republiky.

- Návrh směrnice novelizující směrnici 1999/32/ES k **obsahu síry v námořních palivech** – Komise předložila návrh dne 20.11. 2002, 22.12. 2003 byl projednán Radou EU pro ŽP, schválení očekáváno letos. Cílem je rozšířit působnost směrnice na těžké topné námořní oleje, obsah síry by měl být stanoven na maximálně 1,5 % (použití pro lodě v mořích) a 0,2 % (použití pro lodě v přístavech a pro vnitrozemskou plavbu).
- Návrh směrnice EP a Rady k **podpoře kogenerace** (společná výroba tepla a elektřiny) – předloženo EK 22. 7. 2002, nyní probíhá jednání v Radě EU a Evropském parlamentu, schválení se očekává v první polovině roku 2004. Je zaměřeno na kogenerační jednotky, které produkují méně než 50 MW. Každý stát bude mít za úkol analyzovat svůj národní potenciál pro „vysoce efektivní kogeneraci“ a překážky bránící jeho dosažení. Vysoce efektivní kogenerace je definována jako 10% úspora energie (pro nová zařízení), 5% úspora pro existující zařízení a 0 – 5% úspora pro zařízení používající energii z obnovitelných zdrojů nebo s kapacitou nižší než 1 MW oproti oddělené výrobě elektřiny a tepla.
- Návrh směrnice EP a Rady novelizující směrnici 97/68/ES o **omezování emisí z motorů instalovaných v nesilničních mobilních strojích** (gesce MD) – bylo předloženo EK 27.12. 2002, nyní probíhá jednání v Radě a EU, schválení očekáváno v roce 2004. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ke změně směrnice 97/68/EC předpokládá zavedení limitů emisí plyných (CO, HC+NO_x) a pevných částic (v g/kWh) emitovaných při spalování vznětových motorů u nově začleněných nesilničních mobilních strojů, a to u vnitrozemských vodních plavidel (délka 20 m a více, objem 100 m³ a více), remorkérů a tažných plavidel (délka 20 m a více), motorových železničních vozů a lokomotiv. Návrh rozšířené směrnice obsahuje, kromě technických požadavků na homologační zkoušky, také postupný náběh dat, od kterých se homologace motorů vyžaduje. Postupné náběhy dat se odvíjí od výkonu a objemu motorů a jsou odlišné pro plavidla a železniční vozidla.

ODPADY

Předpisy připravované EK (budou předloženy v tomto roce)

- Očekávané sdělení Komise o **Tematické strategii pro prevenci a recyklaci odpadu** – prezentace

EK se očekává ve čtvrtém čtvrtletí 2004, schválení v roce 2005. Cílem je indikovat způsob prevence vzniku odpadu a podporu recyklace v členských státech a navrhnout příslušná opatření.

- Návrh směrnice o **biodegradabilním odpadu** – předložení návrhu Komisí se očekává ve II. čtvrtletí 2004, přijetí směrnice se očekává v roce 2006. Cílem je podpořit separovaný sběr a nakládání s biodegradabilním odpadem a napomoci tak splnění cílů směrnice 1999/31/ES o skládkování odpadu (množství biodegradabilního odpadu na skládkách by mělo být sníženo do roku 2016 na 35 % množství v roce 1995).
- Návrh směrnice EP a Rady novelizující směrnici 94/62/ES o **obalech a obalových odpadech** (cíle pro přístupující státy) – předložení návrhu se očekává počátkem roku 2004, přijetí směrnice se očekává v 1. polovině roku 2005. Směrnice má stanovit časový harmonogram pro splnění cílů již schválené novely směrnice 94/62/ES (viz níže). Česká republika požádala o posun pro splnění těchto cílů do konce roku 2011.
- Návrh směrnice novelizující směrnici 2002/96/ES o **elektronickém a elektrotechnickém odpadu** – má garantovat přístupujícím státům posun termínů pro implementaci vybraných požadavků směrnice 2002/96/ES. ČR požádala o posun splnění dvou požadavků (článek 5.5 a 7.2) směrnice do konce roku 2008.
- Návrh směrnice o **kalech z čistíren odpadních vod** – měl by být EK předložen v druhé polovině roku 2004, schválení se očekává v roce 2006. Směrnice bude novelizovat existující směrnici 86/278/EHS a rozšíří definici odpadního kalu, bude podporovat jeho použití v lesním hospodářství a při rekultivacích, zavede přísnější limity pro těžké kovy v kalech a pūdě.

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- Návrh směrnice EP a Rady o **bateriích a akumulátorech a použitých bateriích a akumulátorech** – Komise předložila návrh dne 25. listopadu 2003 – COM(03)723. Hlasování o návrhu směrnice na plenárním zasedání Evropského parlamentu se očekává ve druhé polovině roku 2004; termín projednávání návrhu směrnice v rámci Rady EU nebyl dosud stanoven. Navrhovaná nová směrnice nahradí existující směrnici 91/157/EHS a pokryje všechny typy baterií a akumulátorů s výjimkou používaných v armádních zařízeních. Stanoví nové požadavky na financování sběru, nakládání a recyklaci použitých baterií a akumulátorů. Návrh se rovněž zabývá obsahem rtuti v uvedených výrobcích, jejich označováním a duchem odpovídá již přijaté směrnici 2002/96/ES o elektrickém a elektronickém odpadu, umožňuje však splnění požadavků směrnice dobrovolnými dohodami. Výrobcům přenos-

ných baterií a akumulátorů je umožněno vybrat si mezi vytvořením vlastního systému sběru nebo zapojením se do kolektivního systému s cílem navrácení použitých výrobků, zdarma pro spotřebitele, do sběrných center. V případě „historických“ baterií se může konečný spotřebitel zcela nebo částečně podílet na nakládání s nimi. Každoročně by mělo být sebráno 160 gramů použitých přenosných baterií a akumulátorů na obyvatele. Navrhuje se rovněž dosažení minimálního procentního recyklačního cíle z hmotnosti obsaženého materiálu (55 % – 75 %). Zakazuje se skládání nebo spalování průmyslových a automobilových baterií a akumulátorů. V ČR bude směrnice v gesci Českého báňského úřadu ve spolupráci s MŽP a dalšími resorty.

- Návrh směrnice EP a Rady o **nakládání s odpady z těžebního průmyslu** – Komise předložila návrh dne 2. června 2003, přijetí směrnice se očekává v roce 2005. Pod účinnost navrhované směrnice spadá široké spektrum materiálů z hornické činnosti (ornice, podorníci, skryvka rozličného charakteru, výklyzy z těžby, úpravárenské odpady), které mají z environmentálního hlediska naprosto odlišný charakter a dopady. Poměrně náročné povinnosti jsou směřovány na provozovatele zařízení.
- Návrh nařízení EP a Rady k **pohybu odpadů** – předloženo EK 30.6. 2003, nyní projednáváno pracovními skupinami Rady. Novelizuje stávající nařízení EHS č. 259/1993 a upravuje pohyb odpadů od jeho notifikace až k jeho konečnému využití/odstranění. Irské předsednictví má za cíl dosáhnout politické shody do června 2004.

Schváleno a publikováno

- Směrnice 2003/108/ES EP a Rady novelizující směrnici 2002/96/ES o **elektrickém a elektronickém odpadu** – upravuje způsob financování tzv. „historického odpadu“.
- Směrnice EP a Rady novelizující směrnici 94/62/ES o **obalech a obalových odpadech** – Komise předložila návrh 7. prosince 2001, směrnice byla schválena Radou dne 26.1. 2004. Cíle směrnice – členské státy mají do 31.12. 2008 dosáhnout 60% míry využití obalových odpadů, 55% – 80% míry recyklace obalových odpadů (z toho 60 % pro sklo, 60 % pro papír, 50 % pro kovy, 22,5 % pro plasty a 15 % pro dřevo). Tři členské státy mají odklad pro splnění do 31.12. 2011.

PŘÍRODA

Předpisy připravované EK (před předložením/předložením v tomto roce)

- Zpráva o implementaci **Strategie EU o lesích** – červen 2004. Lesnická politika je věcí členských

států, zpráva bude proto informovat o implementaci legislativy ES v oblasti biodiverzity a jejím dopadu na tuto politiku (udržitelné hospodaření v lesích, komplexní funkce lesa).

- Sdělení k **Tematické strategii pro ochranu půdy** – předložení se očekává ve čtvrtém čtvrtletí roku 2004, cílem je komplexní ochrana půdy.
- Návrh směrnice o **monitoringu půdních podmínek** – prezentace se očekává po červnu 2004. Cílem je vytvořit v rámci EU jednotný informační systém o půdních podmínkách (vlastnostech) se zaměřením na kontaminaci půdy a možné zdravotní implikace a nasměrování budoucí půdní politiky. Schválení směrnice se předpokládá v roce 2006.
- **Sdělení Komise k přírodním a technologickým rizikům** – předložení je plánováno na počátek roku 2004, cílem je vyvážený přístup a prevence rizik, informovanost, pozornost bude věnována rizikům plynoucím z povodní.
- **Sdělení Komise k financování soustavy Natura 2000** – předložení je plánováno na počátek roku 2004, pozornost bude věnována možnému financování ze stávajících fondů EU s výhledem do roku 2006. Od roku 2007 bude mít EU nový rozpočet a měl by být nalezen způsob začlenění financování soustavy Natura 2000. Členské státy byly požádány, aby vyhodnotily jejich způsob financování Natury 2000.
- **Sdělení k implementaci směrnice o ptácích** (79/409/EHS – 25. výročí) – byly vydány pokyny pro udržitelný lov ptáků, které budou následovány uvedeným sdělením.

Předpisy ve schvalovací proceduře

- **Sdělení Komise k tematické strategii o udržitelném využívání přírodních zdrojů** – Komise Strategii prezentovala dne 1. října 2003 – COM(03)572. Strategie by měla být založena na třech základních částech – sběr informací o využívání zdrojů v každé fázi „resources life cycle“, výběr odpovídající politiky a návrhy z nich vyplývající (např. k oceňování zdrojů).

VODA

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- **Návrh směrnice o kvalitě vod ke koupání** Navrhovaná směrnice by měla nahradit stávající směrnici o kvalitě vod ke koupání 76/160/EHS. Z důvodu ochrany životního prostředí a veřejného zdraví je prvořadým úkolem směrnice o kvalitě vod ke koupání snížení znečištění vod pro koupání a ochrana těchto vod před dalším zhoršováním.

Tento úkol vyplývá z Akčního programu Evropských společenství pro životní prostředí, který určuje, že mají být společně vytvořeny kvalitativní cíle zohledňující různé požadavky, jimž musí životní prostředí vyhovovat, mimo jiné definice ukazatelů pro vody, včetně vod ke koupání, a z požadavku na objektivní informování veřejnosti o kvalitě vod ke koupání.

Dosažení politické shody Rady EU se očekává na březnovém zasedání Rady EU (2. 3. 2004). Konečné přijetí se předpokládá se v první čtvrtině roku 2004.

- **Návrh směrnice o ochraně podzemních vod před znečištěním.**

Návrh se soustředí zejména na ochranu podzemních vod proti znečištění nebezpečnými látkami. Stanovuje dobrou kvalitu podzemní vody jako vodu, která nebude obsahovat více než 50 mg nitrátů/l a 0,1 nanogramů pesticidů/l. Stanovuje také limity pro dobrou kvalitu podzemní vody z hlediska obsahu amoniaku, arzenu, kadmia, chloridů, olova, rtuti, sulfátů, trichlorethylenů a tetra-chlorethylenů. Bude stanovovat měření „udržitelných a vzrůstajících trendů“ pro znečišťující látky dvakrát až čtyřikrát do roka po minimální dobu 5 let, na základě čehož bude možné trendy stoupajícího množství polutantů zvrátit.

Konečné přijetí se předpokládá do konce roku 2005.

ZMĚNA KLIMATU

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- **Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o mechanismech monitorování skleníkových plynů a implementaci Kjótského protokolu.** Toto rozhodnutí by mělo zrušit rozhodnutí 93/389/EEC o mechanismech pro monitorování CO₂ a dalších emisí skleníkových plynů. V této souvislosti je nezbytné zajistit plnění požadavků Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (dále jen „Úmluva“) a Kjótského protokolu. Rovněž s ohledem na rozhodnutí přijatá na 7. konferenci smluvních stran Úmluvy (COP 7) v Marrákeši rozhodla Evropská komise novelizovat toto rozhodnutí. Konečné přijetí lze očekávat v první polovině roku 2004.

SEVESO II

(prevence nebezpečných závažných havárií)

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

- **Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady pro pozměnění směrnice 96/82/EC z 9. prosince 1996 o prevenci závažných havárií způsobených nebezpečnými látkami.** Návrh by měl rozšířit část směrnice 96/82/EC (SEVESO) která zahrnuje zpracovávání a ukládání nebezpečných látek a jejich odpadů užívaných ve spojení s chemickými a tepelnými procesy. Týká se to ropných produktů jako jsou motorové benziny a ostatní

lakové benziny, keroseny, automobilové benziny a ropné látky s podobnými body varu a dále jejich změny kvalifikačního množství, které klesá z 5000 a 50 000 t na 2500 a 25 000 t. Dále by měla být směrnice doplněna v seznamech karcinogenů v tabulce I přílohy č. 1 směrnice SEVESO II o 8 karcinogenních látek s kvalifikačním množstvím 0,5, resp. 2 t. Konečné přijetí se očekává v prvním čtvrtletí roku 2004.

CHEMICKÉ LÁTKY

Předpisy ve schvalovací proceduře (Rada, EP)

POPs (perzistentní organické látky)

- **Návrh nařízení o perzistentních organických polutantech a pozměnění směrnice 79/117/EEC a 96/59/EC.** Nařízení by mělo implementovat dvě mezinárodní úmluvy o perzistentních organických polutantech (Stockholmská úmluva/ UNECE protokol o perzistentních organických polutantech, součást úmluvy o dálkovém přeshraničním přenosu škodlivin). Konečné přijetí v roce 2004.
- **Návrh rozhodnutí Rady vycházející se závěrů Stockholmské úmluvy o perzistentních organických polutantech.** Cílem je ratifikovat Mezinárodní úmluvu OSN o perzistentních organických polutantech (POPs) známou i jako Stockholmská úmluva. Hlavní částí návrhu je kontrola, vývoz, dovoz, likvidace a použití 12 POPs (aldrin, chlor-dane, dieldrin, endrin, heptachlor, hexachlorbenzen HCB, mirex, toxafenyl, PCBs polychlorované bifenyly, DDT dichlordifenyltrichlorethan). Tyto látky by neměly překračovat hodnoty limitních koncentrací v životním prostředí. Konečné přijetí se očekává v prvním pololetí roku 2004.
- **Návrh rozhodnutí Rady pokrývající závazky plynoucí z Protokolu k Úmluvě o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (POPs).** Cílem je ratifikovat Protokol k Úmluvě o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států. Protokol zakazuje produkci některých chemických látek, některým ukládá postupné vyřazení, zatímco použití některých chemických látek striktně limituje, zamezuje negativním účinkům, které vznikají při nakládání s odpady obsahujícími tyto nebezpečné látky. Konečné přijetí: v prvním čtvrtletí roku 2004.

Česká republika je připravena zapojit se do projednávání všech uvedených problematik, nicméně aktivně bude vystupovat především v oblastech pro ni prioritních. Priority České republiky v oblasti životního prostředí pro rok 2004 úzce souvisejí s prioritami uvedenými ve vládou odsouhlaseném materiálu „Koncepte směřování České republiky v rámci Evropské unie na léta 2004 – 2013“ (viz článek *Koncepte směřování České republiky v rámci EU v příštím čísle*).

odbor Evropské unie MŽP

Členské státy Evropské unie musí řádně a včas implementovat evropské komunitární právo

Iniciování a další rozvoj práva v rámci Evropské unie, stejně tak jako implementace a vynucování dodržování evropského environmentálního práva v členských státech, patří mezi hlavní úkoly Evropské komise. Podle článku 211 Smlouvy o založení ES Evropská komise zabezpečuje provádění Smlouvy, jakož i aktů vydaných orgány Evropských společenství na jejím základě (evropské komunitární právo).

Jestliže se proto členský stát dopustí jednání, které je v rozporu s evropským komunitárním právem, je Evropskou komisí zahájeno tzv. **řízení o porušení Smlouvy**. Protiprávním jednáním státu se rozumí každé jednání, při kterém se v členském státu neaplikuje vůbec nebo neaplikuje řádně a včas rozhodné ustanovení evropského komunitárního práva. Protiprávním jednáním se také rozumí porušení povinností při čerpání z fondů Evropské unie, zejména ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (např. průběh a výsledky výběrového řízení, realizace projektů atd.). Je irelevantní, zda v daném okamžiku mělo být učiněno jednorázové opatření, či zda se vyžaduje trvalá činnost. Nejde o odpovědnost podle mezinárodního práva, takže otázka zavinění členského státu tu nehraje žádnou roli. Členský stát se nemůže dovolávat překážek technického, institucionálního nebo politického charakteru, které mu zabránily v jednání, které je v souladu s evropským komunitárním právem.

Cílem řízení o porušení Smlouvy je dosáhnout toho, aby členský stát dostal svým povinností. Konečným cílem pak je *zajištění stavu, který bude v souladu s evropským komunitárním právem*.

Řízení o porušení Smlouvy v praxi

Domnívá-li se Evropská komise, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z evropského komunitárního práva, příslušné generální ředitelství (DG) Evropské komise zašle Stálému zastoupení dotčeného členského státu dopis s žádostí o poskytnutí relevantních informací. Pokud posléze DG dojde k závěru, že ze strany členského státu došlo k porušení evropského komunitárního práva, doporučí zahájit řízení o porušení Smlouvy.

Evropská komise o **zahájení řízení o porušení Smlouvy** informuje dotčený členský stát zasláním dopisu (Letter of Formal Notice) a umožní tomuto státu podat ve lhůtě 2 měsíců vysvětlení.

Má-li Evropská komise i nadále za to, že členský stát nesplnil povinnost vyplývající pro něj z evropského komunitárního práva, vydá a dotčenému členskému státu zašle odůvodněné stanovisko (Reasoned Opinion). Tomuto stanovisku je členský stát povinen vyhovět obvykle ve lhůtě 2 měsíců. Nevyhoví-li tento stát stanovisku v dané lhůtě, předloží Evropská komise věc Evropskému soudnímu dvoru.

Hlavní účel řízení o porušení Smlouvy před Evropskou komisí, tzv. **předběžné řízení**, spočívá především v možnosti mimosoudního urovnání sporu

a **odstranění protiprávního stavu**. Řízení před Evropským soudním dvorem pak představuje poslední možnost, jak zajistit stav, který je v souladu s evropským komunitárním právem.

Shledá-li Evropský soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z evropského komunitárního práva, je tento stát povinen učinit opatření, která vyžaduje splnění rozsudku Evropského soudního dvora.

Má-li Evropská komise za to, že dotčený členský stát neučinil opatření nutná ke splnění rozsudku Evropského soudního dvora, vydá opět odůvodněné stanovisko (Reasoned Opinion) uvádějící body, ve kterých členský stát nesplnil rozsudek Evropského soudního dvora poté, co umožní tomuto státu podat připomínky a vysvětlení – Evropská komise danému státu zašle dopis (Letter of Formal Notice), ve kterém stanoví pro podání připomínek lhůtu.

Penále a pokuty jsou poslední možností

Neučiní-li dotčený členský stát opatření nutná ke splnění rozsudku ve lhůtě stanovené Evropskou komisí v jejím stanovisku, může být věc Evropskou komisí znovu předložena Evropskému soudnímu dvoru – v takovém případě *Evropská komise také navrhne uložit členskému státu opakované penále* (tj. denní či měsíční penále opakovaně ukládané do doby, než stát vyhoví rozsudku Soudního dvora) nebo paušální pokutu ve výši, kterou považuje přiměřenou okolnostem.

Zjistí-li Evropský soudní dvůr, že dotčený členský stát nesplnil jeho rozsudek, může ve svém rozsudku tomuto státu *uložit zaplacení paušální pokuty nebo opakovaného penále* (návrhem Evropské komise není přitom Evropský soudní dvůr vázán). Například v roce 2000 bylo Řecku uloženo za „divoké skládkování“ odpadů na Krétě penále ve výši cca 5 milionů eur.

Výše pokuty či penále závisí na následujících okolnostech:

- délka doby, po kterou členský stát neplnil povinnost vyplývající pro něj z evropského komunitárního práva;
- závažnost porušení povinnosti;
- tzv. národní faktor – ekonomické a politické okolnosti případu.

Délka řízení o porušení Smlouvy před Evropskou komisí si vyžaduje průměrně 2 roky. Řízení o porušení Smlouvy před Evropským soudním dvorem trvá průměrně také 2 roky. Celkem uplynou 3 až 4 roky k okamžiku rozhodnutí Evropského soudního dvora.

Lze rozlišit následující 3 skupiny případů, jak členský stát může porušit povinnosti vyplývající pro něj z evropského komunitárního práva:

- **případy tzv. nekomunikace členského státu s Evropskou unií**, tzv. non-communication cases (32 % případů)
- **případy tzv. neshody vnitrostátního práva členského státu s evropským komunitárním právem**, tzv. non-conformity cases (10 % případů)
- **případy špatné aplikace evropského komunitárního práva**, tzv. bad application cases (58 % případů)

Případy tzv. nekomunikace členského státu s Evropskou unií (non-communication cases)

Členský stát má povinnost transponovat směrnice a transponující opatření (což je zcela nová či novelizovaná legislativa přijatá na státní, regionální či místní úrovni) oznámit Evropské komisi v termínu stanoveném pro transpozici jednotlivých směrnic (tzv. povinnost notifikace). Transponující opatření se adresují generálnímu sekretariátu Evropské komise.

Za porušení povinnosti členského státu, tzv. infringement, se považuje nedostatečná transpozice směrnice či nedostatečná notifikace transponujících opatření. V případě nedostatečné (žádné či očividně nekompletní) notifikace transponujících opatření v termínu stanoveném pro transpozici dané směrnice zahájí generální sekretariát Evropské komise po konzultaci s příslušným generálním ředitelstvím řízení o porušení Smlouvy.

Případy tzv. neshody vnitrostátního práva členského státu s evropským komunitárním právem (non-conformity cases)

Podle článku 249 Smlouvy o založení ES má být transponování směrnice v souladu s jejími cíli a obsahem. Tento soulad je Evropskou komisí hodnocen v pravidelných intervalech (reporting).

Členský stát poruší své povinnosti v případě:

- nesprávné (nepřesné) transpozice směrnice – tzn. transponující opatření nejsou se směrnicí v souladu
- nekompletní transpozice – tzn. transponující opatření směrnici netransponují v plné míře

Případy špatné aplikace evropského komunitárního práva (bad application cases)

Směrnice musí být nejen do vnitrostátního práva (na státní, regionální či místní úrovni) transponovány, ale musí být také efektivně aplikovány v praxi. Evrop-

ská komise z tohoto důvodu hodnotí také aplikaci směrnic v členských státech, a to např. na základě studií aplikace specifických opatření nebo na základě výsledků reportování členských států. Naprostá většina případů špatné aplikace je však zjišťována na základě stížností fyzických či právnických osob. Právě stížnosti jsou významným prostředkem jak k odhalování případů porušení evropského komunitárního práva, tak k odhalování porušení povinností při čerpání z fondů EU.

Mnoho stížností se týká životního prostředí

V roce 2003 ke 4. listopadu 2003 bylo Evropskou komisí na základě obdržených stížností či na základě vlastního šetření otevřeno 2974 případů porušení evropského komunitárního práva ze strany členských států. Téměř ve třetině případů se jednalo o kauzy týkající se životního prostředí.

Celkový počet *obdržených stížností* k 4. listopadu 2003 činil 1800, z toho 761 stížností (42 %) se týkalo oblasti životního prostředí (393 případy – oblast ochrany přírody; 143 případy – oblast EIA; 103 případy – oblast nakládání s odpady; 56 případů – oblast ochrany vod; 66 případů – ostatní oblasti).

Celkový počet *případů porušení evropského komunitárního práva* v oblasti životního prostředí činil k 4. listopadu 2003 557 případů (154 případy – oblast ochrany přírody; 68 případů – oblast EIA; 123 případy – oblast nakládání s odpady; 84 případy – oblast ochrany vod; 128 případů – ostatní oblasti).

Řízení před Evropským soudním dvorem probíhá v jazyce státu, který je žalován pro porušení Smlouvy. Dotčený členský stát může být u Evropského soudního dvora zastupován jak advokáty, tak právníky ze státní správy.

Situace v České republice

Českou republiku bude před soudními orgány ES zastupovat vládní zmocněnec. Vládní zmocněnec bude zaměstnancem Ministerstva zahraničních věcí a bude jmenován a odvoláván vládou na návrh ministra zahraničních věcí. V jednotlivých případech bude vládní zmocněnec na základě zvláštního pověření vydaného ministrem zahraničních věcí oprávněn zcela či zčásti delegovat svoji pravomoc na osobu či osoby ve zvláštním pověření uvedené, tj. případně i na zástupce Ministerstva životního prostředí.

Na MŽP je kontaktním místem odbor Evropské unie (Mgr. Kamila Kriegová). Problematika postihů pro nedodržování komunitárního práva bude řešena především odborem Evropské unie a legislativním odborem MŽP.

Přehled jednotlivých kroků v rámci řízení o porušení Smlouvy podává tabulka na vedlejší straně.

**Mgr. Kamila Kriegová,
odbor Evropské unie MŽP**

Přehled jednotlivých kroků v rámci řízení o porušení povinnosti členského státu Evropské unie řádně a včas implementovat evropské komunitární právo

postupné kroky	instituce EU	akce ze strany Evropské unie	očekávaná reakce ze strany čl. státu
krok 1	Evropská komise	zaslání dopisu s žádostí o poskytnutí relevantních informací	poskytnutí relevantních informací ve lhůtě v dopise stanovené
krok 2	Evropská komise	zaslání dopisu s formálním sdělením o zahájení řízení (Letter of Formal Notice)	podání vysvětlení obvykle ve lhůtě 2 měsíců
krok 3	Evropská komise	vydání a zaslání odůvodněného stanoviska (Reasoned Opinion)	vyhovění odůvodněnému stanovisku obvykle ve lhůtě 2 měsíců
krok 4	Evropská komise	předložení věci ESD	---
krok 5	Evropský soudní dvůr	vydání rozsudku o neplnění povinnosti vyplývající pro členský stát z komunitárního práva	učinění opatření nutných ke splnění rozsudku ve stanovené době
krok 6	Evropská komise	zaslání dopisu s formálním sdělením o neplnění rozsudku ESD (Letter of Formal Notice)	poskytnutí vysvětlení a připomínek ve stanovené lhůtě
krok 7	Evropská komise	vydání a zaslání odůvodněného stanoviska uvádějícího body, ve kterých členský stát nesplnil rozsudek ESD (Reasoned Opinion)	učinění opatření nutných ke splnění rozsudku ESD ve stanovené lhůtě
krok 8	Evropská komise	předložení věci ESD s návrhem uložit členskému státu paušální pokutu či opakované penále	---
krok 9	Evropský soudní dvůr	vydání rozsudku o neplnění povinnosti vyplývající pro členský stát z komunitárního práva + uložení povinnosti zaplatit paušální pokutu či opakované penále	učinění opatření nutných ke splnění rozsudku ESD ve stanovené lhůtě + zaplacení paušální pokuty či placení opakovaného penále do doby, než členský stát rozsudku ESD vyhoví

.....

Databáze SESEZ na internetu

Poslední verze Integrované databáze SESEZ, která již zohledňuje výsledky 3. etapy řešení projektu VaV/730/01/1, je přístupná na adrese:

http://prgmap.vuv.cz/website/vuv/index_sez.php

Pro práci s touto aplikací nepotřebujete žádný dodatečný software a ani žádné úpravy počítače.

Jakmile bude dokončena aktualizace databáze a budou do ní doplněny záznamy z řešení dlouhodobých havárií na podzemních vodách, které hradilo v loňském roce MŽP, bude tato verze překlápána na Portál informací o životním prostředí.

***RNDr. Jan Gruntorád, CSc.,
odborný garant projektu***

Psychologické faktory ovlivňující úspěšnost environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Prosazování principů udržitelného rozvoje vyžaduje účinné environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu.

Často se předpokládá, že při formování postojů směřujících k environmentálně udržitelnému chování je především důležité předávat znalosti o problematice životního prostředí. Na základě racionálně podložených argumentů by si člověk měl vytvářet své vzorce chování a jednání, případně měnit své zažité zvyklosti. Z praxe je však známo, že řada kampaní nepřinesla žádoucí výsledky. Přestože se všeobecné povědomí o environmentálních problémech zvyšuje, poškozování životního prostředí stále pokračuje. Otázka, jak ovlivnit pozitivním způsobem lidské postoje a chování, proto nabývá značné důležitosti. Problémem je, že není zcela obtížné dosáhnout krátkodobé změny postojů, avšak trvalých změn se dosahuje jen velmi těžko. Složitost celé situace spočívá v tom, že člověk se nerozhoduje jen ve shodě se získanými informacemi a na základě racionálně předložených argumentů. Při působení na změnu postojů a chování hraje rovněž důležitou úlohu celá řada individuálních vnitřních faktorů, jako například motivace, systém vnitřních hodnot, osobní postoje a nakonec i emocionální prožitky a zážitky z dětství. O některých z těchto faktorů pojednává následující text, který vznikl jako součást zadání úkolu č.10005/130/03 MŽP – "Výzkum v oblasti výchovy k udržitelnému rozvoji".

1. Osobnostní charakteristiky, osobní hodnoty

Někteří psychologové se snažili zjistit, zda jsou zájem o ochranu přírodního prostředí a postoje směrem k udržitelnému způsobu života spojeny s určitými osobnostními rysy. Někteří psychologové soudí, že environmentální postoje a odpovídající skutečné chování souvisí s prosociálním chováním – altruismem (Black, Stern a Elworth, 1985; Schultz a Zelezny, 1998). Altruistický přístup však musí být ještě doplněn dalšími dvěma osobnostními vlastnostmi: vědomím, že každá činnost vyvolává určité důsledky, a uvědomování si osobní odpovědnosti za tyto důsledky (Schwartz, 1977).

Další vysvětlení souvisí s hodnotovým systémem člověka (Stern a Dietz, 1994). Postoj k environmentálním problémům se odvíjí od hodnoty, kterou mají pro jednotlivce jeho vlastní cíle a zájmy, prospěch dalších lidí či živé a neživé přírody. Specifická seskupení hodnot, které jednotlivci vyznávají, vytvářejí odlišný základ pro environmentálně udržitelné chování. Vysvětlení založené na systému hodnot ukazuje, že postoj k environmentálním problémům může být spojen i s jinými osobnostními rysy, než jen s altruismem. Stern a Dietz rozdělují hodnotově založený environmentální zájem do tří skupin: *egoistický*, *sociálně-altruistický* a *biosférický*. Egoistický hodnotový zájem vede člověka k tomu, aby ochraňoval pouze takové prvky životního prostředí, které ovlivňují jej osobně. Ačkoliv se egoismus často považuje za

postoj, který je neslučitelný s ochranou životního prostředí, nemusí být tento názor vždy oprávněný. V situacích, kdy lidé s vysokým stupněm egoismu začnou vnímat obavu z toho, že budou osobně ohroženi environmentálními katastrofami či špatným stavem životního prostředí ve svém okolí, začnou se sami o environmentální problémy zajímat. Oproti tomu sociálně-altruistický hodnotový přístup staví zájem o environmentální problémy na prospěchu pro další lidi, ať již jednotlivce, lidi ze sousedství, komunitu, národ či celé lidstvo. A nakonec biosférický environmentální přístup je založen na chápání hodnoty všeho živého.

Nemusí to nutně znamenat, že lidé s biosférickým přístupem se budou více zabývat environmentálními problémy než lidé egoističtí a že egoisticky zaměření lidé jsou nutně lhostejní k environmentálním problémům. U obou typů můžeme předvídat zájem o určité environmentální problémy, je však přirozené, že zájem lidí z obou skupin má jiné základy. Není však možné zcela jednoznačně říci, že biosférický přístup nutně vytváří širší motivaci pro environmentálně udržitelné chování. Zatímco egoistický přístup může vést například k zájmu o určité místní problémy, biosférický přístup může orientovat zájem na globální či abstraktnější problémy.

2. Psychosociální faktory

2.1. Princip racionální volby a sociální dilema

Environmentálně ohleduplné chování může být narušováno zejména těmito dvěma obecnými principy lidského sociálního chování – *principem racionální volby a sociálním dilematem*.

Princip racionální volby je vrozená lidská tendence jednat ve svém vlastním zájmu. Tento princip se velmi výrazně projevuje také v oblastech, kde je vyžadována změna chování směrem k udržitelnému rozvoji. Pro ilustraci se často uvádí následující příklad: pro jednotlivce může být racionální použít automobil na cestu do blízkého obchodu, toto chování však je zjevně iracionální z hlediska zájmů místního společenství a je samozřejmě i škodlivé pro životní prostředí. Podle principu racionální volby je environmentální chování motivováno vnímaným následkem. Pokud člověk nevidí, že jeho činnost má pozorovatelný pozitivní následek (či dokonce je tento následek negativní – např. zvýšené osobní nepohodlí), má tendenci od této činnosti upustit. Na existenci principu racionální volby staví environmentální ekonomická politika, která se snaží cenově znevýhodnit neudržitelné chování. Ne vždy je však možné určité chování ovlivňovat pouze ekonomickými nástroji.

Dalším problémem uskutečňování udržitelného způsobu chování je, že často dochází k rozporům mezi individuálním a kolektivním racionálním

zájmem. Často se totiž stává, že vlastní aktivní příspěvek člověka musí čelit *sociálnímu dilematu* (např. Samuelson, 1990), jež spočívá v tom, že zatímco kolektivní chování může způsobovat závažná poškození životního prostředí, chování jednotlivce v mnoha případech nemá žádný přímo pozorovatelný dopad na prostředí. Uvedené sociální dilema se v praxi může projevovat tím, že jednotlivci se sice nechávají přesvědčit o nutnosti ohleduplného přístupu k životnímu prostředí, ale bude ochoten svým chováním přispívat k jeho ochraně pouze v případě, kdy toto chování nebude po něm vyžadovat určité náklady nebo nepohodlí.

2.2. Společenské a osobní normy

V každé společnosti existují určité normy chování a jednání, s kterými se jednotlivci postupně seznamují a na jejichž základě si budují své vlastní osobní normy. Podoba norem může být do značné míry ovlivněna vzděláním, výchovou a propagandou, avšak za určité situace – pokud tato propaganda chce vytvořit normy, které jsou nepřijatelné, nevhodné nebo třeba příliš nepohodlné – se společnost stává vůči nim resistantní. Budování společenských a osobních norem v oblasti udržitelného rozvoje je především úkolem environmentální výchovy, osvěty a vzdělávání. Neznamená to však, že lidé, kteří jsou s danou společenskou normou seznámeni a v obecné rovině ji akceptují, se budou podle ní také v praktickém každodenním životě řídit. Například Hopper a Nielsen (1991) a Bratt (1999) při výzkumu recyklačního chování zjistili, že sociální normy neovlivňují recyklační chování, pokud není nejprve vybudována odpovídající pevná osobní norma. *Jinými slovy: není přímá spojitost mezi povědomím o společenské normě a skutečným chováním.* Proces budování osobních norem závisí na mnoha faktorech, například osobnostních, zkušenostních i prožitkových.

2.3. Společenská podpora

Je přirozené, že lidé hledají pro své jednání společenskou podporu. Potřebují vidět, že i ostatní sdílejí jejich názory a způsoby chování. Platí to zejména v případě, kdy jejich chování může být považováno za poněkud sporné. Pokud člověk pozoruje konflikt mezi svým postojem a postojem zastávaným určitou důležitou osobností, má tendenci se začít chovat podle vzoru této osobnosti. Když je určitá osoba vážená a respektovaná, pak s ní lidé spíše souhlasí než nesouhlasí (Newcomb, 1968). Úloha pozitivních vzorů, „hrdinů“, s jejichž chováním je možné se ztotožnit, je tedy velmi důležitá. Avšak na druhé straně i chování většiny ostatních lidí je často vnímáno jako ukazatel společenské normy.

Informace o chování ostatních mohou tedy významně ovlivňovat chování jednotlivce. V případě ochrany životního prostředí platí, že nejistota, zda naše chování bude mít nějaký pozitivní následek, vyžaduje společenskou podporu, která nás posiluje v přesvědčení, že je naše chování správné a užitečné. Ochrana životního prostředí totiž není oblastí,

kde by přírodní vědy vždy nabízely jednoznačné odpovědi.

3. Emocionální prožitky a environmentální senzitivita

Emoce jsou podstatnou součástí motivace. Kals, Schumacher a Montada (1999) se domnívají, že emocionální spřízněnost s přírodou je významným prediktorem proenvironmentálního chování. V této souvislosti se také hovoří o vzniku *environmentální senzitivity*, která je chápána jako dispozice, která vede k zájmu získávat poznatky o přírodním prostředí, pociťovat zájem o přírodní prostředí, vnímat jeho poškození a cítit potřebu jej ochraňovat. Většinou se soudí, že environmentální senzitivita se vytváří zejména na základě silných pozitivních emocionálních prožitků, zkušeností s pobytem v přírodním prostředí v dětství i v dospívání (Chawla, 1998). Při vzniku environmentální senzitivity však není plně možné vyloučit roli informací o problémech životního prostředí a udržitelném způsobu života. Například jeden z výzkumů ekologických aktivistů prováděný ve Velké Británii (Palmer, 1993) ukázal, že lidé středního a staršího věku byli více ovlivněni pozitivními prožitky z přírodního prostředí v dětství a mládí, zatímco u mladší generace hrála také významnou roli literatura a ekologická výchova ve škole. Vysvětlení je jednoduché – mladší generace mají obecně menší zkušenost s venkovním prostředím než měly starší generace, avšak mladší generace má lepší přístup k relevantním informacím.

4. Závěry

1. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta by měla vzít do úvahy existenci objektivních psychosociálních faktorů, které ovlivňují individuální a sociální chování.
2. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta by měla vzít do úvahy, že je možné působit i na lidi neodpovědné a egoistické. Egoisticky zaměření lidé jsou rovněž ochotni se angažovat v prosazování udržitelného rozvoje, avšak environmentální osvěta, která má za úkol získat tento typ lidí, musí být založena na jiném principu, než je působení na altruistické jedince či jedince s velkým stupněm společenské či environmentální odpovědnosti.
3. Klíčovým cílem environmentální výchovy je vybudování environmentální senzitivity. Ta se vytváří na základě pozitivních emocionálních zážitků v přírodním prostředí získaných v raném věku, informace předané environmentální výchovou však mají také důležitý význam při další formaci.

(citovaná literatura je k dispozici u autora)

**PhDr. Marek Franěk, CSc., Ph.D.,
Český ekologický ústav, oddělení
environmentálního vzdělávání,
výchovy a osvěty
franek@ceu.cz**

Nejlépe provedené sadovnické dílo roku 2003

Už 26 let se u příležitosti odborných zahradnických seminářů v Klatovech vyhlašují výsledky soutěže o nejlépe provedené sadovnické dílo. Nejdříve to byly soutěže na určitá témata – květinové záhony, zeleň v nádobách. Postupem času se podoba soutěže uvolnila, sadovnická díla jsou různá a hodnotí se jako celek, výsledek spolupráce zahradního architekta a realizační firmy. V roce 2003 soutěž poprvé ve spolupráci s městem Klatovy organizoval profesní Svaz zakládání a údržby zeleně pod záštitou ministra životního prostředí RNDr. Libora Ambrozka.

Do soutěže bylo přihlášeno třináct sadovnických děl z celé republiky. Byla to díla nejrozumnějšího typu – parky, rodinné zahrady, dětská hřiště...

První místo získala **rekonstrukce klášterní zahrady v Chebu – I. etapa**. Přihlašovatelem a zároveň realizátorem tohoto díla byla firma Florist-Cima, Ing. Zdeněk Martínek. Tento uzavřený prostor o velikosti asi 1200 m², dnes obklopený budovami okresního archivu a kostelem, býval kdysi klášterní zahradou. Před rekonstrukcí zde byl zanedbaný školní pozemek zarostlý desítkami nekvalitních ovocných i okrasných stromů. Součástí rekonstrukce byla kromě vlastní zeleně také obnova cest, rozvody vody a elektřiny, samozřejmě i drobná architektura – lavičky, zídky, pergoly. Odborná porota nejvíce ocenila projekt i provedení. Obyvatelé a návštěvníci Chebu touto novou zahradou získali klidný, meditativní, částečně uzavřený, ale přesto veřejně přístupný prostor. V současné době se pracuje na rekonstrukci druhé etapy.

Druhé místo obsadila **rekonstrukce zahrady domu pro starší a hůře pohyblivé občany v Brně – Bohunicích**. Toto dílo přihlásila do soutěže městská část Brno-Bohunice a Zahradní architektura Želešice, spol. s r.o. Autorem projektu je Ing. Zdeněk Sandler. Rekonstrukce zahrady navázala na rekonstrukci budov bývalé mateřské školy pro účely denního stacionáře a domu s pečovatelskou službou. Jsou to vlastně dvě navzájem spojené zahrady, které byly před rekonstrukcí plné různých asfaltových a betonových ploch. Tyto zpevněné plochy byly odstraněny a na místě zahrady bývalé mateřské školy vznikla jednoduchá dispozice, jejímž základem je obvodový chodník, na který navazují různé aktivity. Celý prostor je řešen bezbariérově. V rozích cest jsou umístěny lavičky, některé z nich ve stínu rostlin, které se pnou po zajímavě řešených pergolách.

V prostoru navazujícím na bezbariérové byty jsou vyvýšené záhony stylizující mikrokrajinu. Jsou určeny především pro obyvatele domu odkázané na vozík. Ti mohou mikrokrajinu nejenom pozorovat, ale také ji sami dotvářet. Jednoduchý altán umožňuje posezení v zahradě i v případě nepříznivého počasí. I druhá zahrada je řešena bezbariérově. Dominantní je vyhlídkový altán na ose nástupu do zahrady. Součástí zahrady je i výtvarně řešené dětské hřiště, lavičky a vodní prvek. Dodavatelem stavebních úprav byla firma Colas, a.s.

Třetí místo v soutěži obsadila úprava **ABC – vnitroblok hotelu Anděl City, Praha 5**. Přihlašovatelem a zhotovitelem díla je firma Král a Kurz, zahradnické práce, s.r.o. Autory projektu jsou Doc. Ing. Pavel Šimek, PhD, Ing. Arch. Tomáš Prouza, Ing. Arch. Marek Sodomka. Jedná se o střešní zahradu v are-

álu multifunkčního centra. Je to vlastně „malá krajina“ se zvlněným terénem a stromy. Tato úprava je umístěna na střeše garáží a projektanti i realizátoři se museli vypořádat i s technickým řešením – jak vlastně „ukotvit“ stromy, které se sázely již ve vzrostlých velikostech do zeminy, která je na střeše vlastně jenom navršena. Výsledkem je místo zvoucí k příjemné procházce. Kromě toho je na ně zajímavý pohled z přilehlého hotelu. Noční osvětlení bílých kmenů bříz dodává prostoru další dimenzi.

Kromě tohoto díla byla Praha v soutěži zastoupena ještě dalšími třemi lokalitami. Všechny mají společného přihlašovatele a tím je Ing. Jan Malsa. Nejrozsáhlejším je **dětské hřiště na ulici Skřivanská – Chotouňská v Praze 10**. Z dílny stejných autorů i realizátorů je také návrh **odpočívadla s pítkem v parku Na Vinici v Praze – Strašnicích**, v místě, kde je situován pomník občanů Strašnic padlých a umučených v letech 1939 – 1945.

Dalším nejvíce zastoupeným městem v soutěži bylo Brno. Dva přihlášené parky spojuje kolektiv projektantů ze Zahradní a krajinářské tvorby, spol. s r.o. – Ing. Jana Janíková, Ing. Jana Brechtová, Ing. Marek Holán. Větším z nich je **park na Pálavském náměstí v Brně – Vinohradech**. Druhým brněnským parkem je **park na ulici Revoluční v Brně – Tuřanech**.

Rozsahem největším dílem byla **regenerace parku léčebny tuberkulózy a respiračních nemocí v Humpolci**. Toto dílo přihlásila léčebna společně s Ing. Karlem Beinhauerem z firmy zastupující firmu Ekoimpex, která byla dodavatelem díla. Projekt zpracovala Irena Dundychová z Havlíčkova Brodu. Zde se mnohem více uplatnila práce s již existujícími rostlinami. Součástí prací byly probírky dřevin a také nové výsadby. Porosty byly navrženy tak, aby tvořily optickou clonu nežádoucím pohledům z parku, a aby dotvořily kompoziční detaily uvnitř parku – ukončení a zdůraznění průhledů, střídání světla a stínu. Do parku byly zasazeny i nové dřeviny. Druhy byly voleny tak, aby se zvýšil podíl stálezelených a jehličnatých dřevin. Přibýly také některé barevné kultivary. Byly použity takové technologie, které usnadňují následnou údržbu.

Posledním veřejným prostranstvím bylo **dětské hřiště na sídlišti Litomyšlské předměstí ve Vysoším Mýtě**.

Poprvé se zúčastnily soutěže také zahrady u rodinných domů. K nejzajímavějším a nejzdařilejším dílům patřila **zahrada u rodinného domu v Čeladné**. Přihlašovatelem byl David Mičan – Zahrada M, který byl zároveň s Markétou Mičanovou i projektantem a společně s firmou Ivánek – Zeman, v.o.s., realizátorem díla. Jednalo se o pozemek o rozloze 4850 m² u rekonstruova-

ného rodinného domu. Návrh byl řešen tak, aby bylo respektováno estetické působení zahrady a v budoucnu zde byly minimální požadavky na údržbu. Pro celkový přístup k úpravám byla rozhodující okolní krajina. Snahou projektantů bylo zasadit zahradu organicky do této krajiny a uspořádání zahrady odvodit od jejího charakteru – velké plochy luk dělené lineárními porosty dřevin, které tvoří doprovod vodních toků, mezí, cest.

Zcela jiná je svým rozsahem **úprava terasy rodinného domu v Klimkovicích** o rozměrech 100 m². Posledním přihlášeným dílem byla **soukromá zahrada ve Velké Chuchli**, kde se tvůrci museli vyrovnat se svažitém terénem a s relativně malým prostorem.

Obor okrasného zahradnictví se velice rychle vyvíjí, objevují se nové technologie, nové odrůdy rostlin, moderní mechanizace. Všichni přihlášení dokázali, že patří ke špičce v tomto oboru a že mohou být na svou práci právem hrdí.

V lednu 2004 byl vyhlášen nový ročník soutěže. Přihlásit se mohly realizační firmy, instituce i soukromé osoby. Odborná porota bude posuzovat dílo z hlediska estetického, funkčního i co do kvality provedení. Veškeré informace obdržíte na adrese Svaz zakládání a údržby zeleně, Masarykovo náměstí 100/2, 675 71 Náměšť nad Oslavou, tel. 777 581 544, e-mail: info@szuz.cz, www.szuz.cz.

Nejlepší sadovnická díla vystavena na MŽP

Náměstek ministra životního prostředí Ladislav Miko zahájil 28. ledna výstavu vítězných prací soutěže o „Nejlépe realizované sadovnické dílo roku 2003“. Soutěž pořádá Svaz zakládání a údržby zeleně. V roce 2003 nad soutěží poprvé převzal svoji osobní záštitu ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Při této příležitosti byl oficiálně vyhlášen další ročník této soutěže, jejímž cílem je propagace kvalitně provedených sadovnických děl a odborných realizačních firem, jakož i zvýšení prestiže oboru zahradní a krajinářské tvorby u odborné i široké veřejnosti.

Výstava na MŽP potrvá do 12. března 2004, poté bude možné ji vidět například na veletrhu EcoCity na výstavišti v Praze-Letňanech.

Další informace o soutěži najdete na stránce <http://www.szuz.cz>.

Ekomapa Ostravy 2003

Občanské sdružení Vita vydalo novou Ekomapu Ostravy, která bude pro každého užitečným pomocníkem. Jedná se o 2 mapové listy a 50stránkovou brožuru Rádce občana.

Každá z map v měřítku 1:15 000 zachycuje přibližně polovinu území města Ostravy. Lze na nich najít např.

- kontejnery na separovaný plast a sklo,
- sběrný druhotných surovin,
- studánky, prameny, cyklotrasy,
- obchody s biopotravinami,
- instituce zabývající se životním prostředím,
- chráněná území, památné stromy atd.

Celkem je v Ekomapě Ostravy 2003 zachyceno 22 tematických prvků.

Brožurka „**Rádce občana**“ – je rozčleněna do 9 kapitol a přináší odpovědi na cca 90 často kladených otázek týkajících se životního prostředí. Např.

- Kde zjistíte kvalitu nebo tvrdost vody z vodovodu?
- Nelíbí se vám nadměrné solení silnic?
- Kam se starou ledničkou či televizí?
- Máte přebytečný bioodpad ze zahrádky?
- Co vše patří do kontejneru na plasty?
- Co dělat s uhynulými zvířaty ve městě?

Brožura „Rádce občana“ obsahuje i kapitolu „Účast veřejnosti při ochraně životního prostředí“, která přináší informace např. o tom:

- kdo, jaké a od koho může žádat informace o životním prostředí,
- jak podat petici,
- jak založit občanské sdružení,
- kdo může být účastníkem správního řízení atd.

Dále lze v Ekomapě najít např. adresář institucí zabývajících se oblastí životního prostředí nebo seznam zajímavých internetových adres.

Jak Ekomapa Ostravy 2003 vznikala?

Po velmi úspěšném vydání Ekomapy Ostravy v roce 2001, jejíž celý náklad byl rozebrán během jediného týdne, jsme se rozhodli vydat její další aktuální a podstatně rozšířenou verzi.

Peníze se podařilo získat od Regionálního environmentálního centra pro střední Evropu (REC) s finanční podporou Dánské agentury pro ochranu životního prostředí.

Digitální mapové podklady poskytlo bezplatně **Statutární město Ostrava**.

Práce na přípravě Ekomapy Ostravy 2003 trvaly asi 1 rok. Se sběrem dat v terénu – mapováním – nám pomáhali četní dobrovolníci mimo jiné z řad Ekolycea (volnočasového dobrovolnického programu o přírodě a životním prostředí, který Vita připravuje pro mládež). Při získávání dat jsme také spolupracovali s celou řadou institucí (MMO, KHS, OZO, UDIMO, provozovatelé sběrných surovin, ...).

Ekomapa je v rámci České republiky naprosto ojedinělým projektem. Ostrava je díky Vítě prvním místem, kde vznikla. V současnosti se na nás obracují další města i obce a mají o její zpracování zájem.

Ekomapu Ostravy 2003 jsme vydali v nákladu 3000 kusů, cena 40,- Kč. K dostání je v **Městských informačních centrech v Ostravě** (ul. Nádražní, hlavní nádraží, budova Nové radnice).

(tisková zpráva Vity)

Vita – občanské sdružení, Gen Janouška 4, Ostrava, 702 00

Tel/fax: 59 661 11 58

e-mail: ekoporadna@vitaova.cz

Internet: www.vitaova.cz

Spojení: Ivo Bräuer, Zdeněk Jakubka (602 432 765)

Centrum pro komunitní práci

CpKP je nezisková organizace, která poskytuje služby všem zájemcům z veřejné správy, občanských organizací a soukromého sektoru v následujících oblastech:

- **Účast veřejnosti a občanských organizací v rozvoji obcí, měst a krajů.** Navrhujeme a realizujeme programy účasti veřejnosti v investičním plánování a rozhodování. Jedná se například o zapojení veřejnosti do plánování a navrhování veřejných prostranství, do přípravy regenerace panelových sídlišť, do přípravy strategických, rozvojových nebo komunikačních koncepcí (např. koncepce nakládání s odpady, generely zeleně atd.) nebo také do přípravy dopravních staveb či jiných investic. V rámci tohoto programu organizujeme diskuse s veřejností, interaktivní výstavy, ankety, sociologické průzkumy a rovněž zajišťujeme vedení pracovních setkání s občany. Pořádáme vzdělávací programy v oblasti zapojování veřejnosti pro pracovníky veřejné správy.
- **Místní udržitelný rozvoj.** Poskytujeme konzultační služby při přípravě projektů zaměřených na místní sociálně ekonomický rozvoj při respektování principů ochrany životního prostředí. Zpracováváme a aktualizujeme rozvojové strategie mikroregionů, měst a krajů. Asistujeme při přípravě místních rozvojových projektů a aktivit zaměřených na znevýhodněné skupiny obyvatel. Pracujeme ve vzájemné spolupráci s místními partnery (veřejnou správou, podnikateli a NNO), což umožňuje co nejvíce přizpůsobit projekty místním podmínkám.
- **Regionální politika Evropské unie a regionální rozvoj ČR.** Prosazujeme principy partnerství a transparentního rozhodování v regionální politice Evropské unie. V Česku prosazujeme konzultace

a zapojení veřejnosti a nevládních neziskových organizací při přípravě a využívání Strukturálních fondů. Účastníme se diskusí o podobě regionální politiky, zprostředkováváme informace ostatním NNO v Česku a připravujeme společná doporučení a postupy. Naše zkušenosti z ČR přenášíme do ostatních kandidátských a členských zemí EU.

- **Vzdělávání, podpora a posilování nestátních neziskových organizací.** Podporujeme a vzděláváme členy občanských a neziskových organizací na všech úrovních. Pracujeme s dobrovolníky, organizujeme semináře a vzdělávací kurzy s cílem posílit neziskový sektor. Podporujeme mezioborové setkávání a spolupráci neziskových organizací.
- **Ekoprogram.** Realizujeme zejména strategické posuzování vlivů plánů, programů či koncepcí na životní prostředí (SEA). Současně s tím je spojené i hodnocení vlivů projektů, staveb, technologií apod. na životní prostředí (EIA) a hodnocení zdravotních rizik. Do této oblasti patří i IPPC – Integrovaná prevence a omezování znečištění. Všechny jmenované oblasti zpracováváme podle zásad místní Agendy 21, daných zákonů a evropských směrnic.

(tisková zpráva Centra pro komunitní práci)

Centrum pro komunitní práci,
Kancelář: Na Václavce 46, 150 00
Praha 5 – Smíchov, Telefon: 251 560 776;
E-mail: stredni.cechy@cpkp.cz; Internet www.cpkp.cz

Ceny za podporu místní demokracie předal ministr životního prostředí

Na závěr 3. národního fóra o účasti veřejnosti v rozhodování veřejné správy, které se uskutečnilo v úterý 2. prosince v Senátu, předal Ceny za podporu místní demokracie ministr životního prostředí Libor Ambrozek zástupcům vítězných měst ze soutěže O lidech s lidmi.

Výsledky 2003

- 1. místo: Višňová** (projekt Soužití s řekou) – výhra: datavideoprojektor od společnosti Softir
- 2. místo: Olomouc** (projekt Nová tvář prostoru Tržnice) – výhra: digitální fotoaparát
- 3. místo: Hodonín** (projekt Park u Patelek – nový byt, a co okolí?) – výhra: digitální fotoaparát

Čestná uznání:

- Ministr životního prostředí ČR RNDr. Libor Ambrozek udělil čestné uznání **Městu VSETÍN** za projekt Město Vsetín jako partner neziskovým organizacím

- Ministr vnitra ČR Mgr. Stanislav Gross udělil čestné uznání **Praze 10** za projekt Bezpečné ulice – bezpeční chodci
- Předseda Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu PČR Mgr. Jiří Brýdl udělil čestné uznání městu **HRÁDEK NAD NISOU** za projekt Aktivní zapojení obyvatel do procesů rozhodování a rozvojových projektů města

Třetího ročníku soutěže, v níž je každoročně udělována Cena za podporu místní demokracie, se zúčastnila třicítka českých a moravských měst. Soutěž je organizována Centrem pro komunitní práci ČR,

EastWest Institutem Praha a týdeníkem vlády Veřejná správa, za finanční podpory Ministerstva životního prostředí a sponzora soutěže společnosti Softir.

Zástupci veřejné správy, tedy obce, města, mikroregiony, kraje a další instituce státní správy a samosprávy soutěží s projekty zapojení veřejnosti do rozhodování. Účast veřejnosti v rozhodovacích procesech je důležitým faktorem rozvoje demokracie v České republice, při jeho kvalitním provedení pak také zároveň úspěšným prvkem rozvoje občanské společnosti. Považujeme proto za důležité motivovat města, obce a další rozhodovatele v samosprávě a státní správě k včasnému a efektivnímu zapojení veřejnosti a nevládních neziskových organizací do rozhodovacího procesu. V principu jde o to, že

občané mají právo ovlivňovat dění kolem sebe i v období mezi volbami. A právě jimi zvolení zástupci do obecních, městských nebo krajských rad a zastupitelstev by jim to během svého funkčního období měli umožnit.

Soutěž byla vyhlášena v květnu a do poloviny září mohly úřady přihlásit svoje projekty. Všechny projekty pak nezávisle na sobě ohodnotilo pět porotců na základě předem stanovených kritérií kvalitního zapojení veřejnosti do rozhodování. Tyto jakési standardy zapojení veřejnosti byly „vydiskutovány“ patnácti českými a slovenskými odborníky loni v říjnu na workshopu v EastWest Institutu v Praze.

(tisková správa CpKP)

Česká společnost pro životní prostředí byla zrušena

Valná hromada ČSZP konaná dne 17. prosince 2002 projednala zprávu předsednictva o situaci ve společnosti, která se zabývala 5 let trvající krizí ve společnosti. Krizi se nepodařilo uspokojivě vyřešit, proto zpráva doporučila plénu valné hromady zrušit ČSZP. Při hlasování se většina přítomných vyslovila pro tento návrh. Do usnesení byl schválen bod **zrušit Českou společnost pro životní prostředí k 31. červenci 2003** z důvodu malého zájmu odborné veřejnosti o členství a spolupráci se společností, neustále se snižujícího počtu členské základny, malé odborné činnosti a minimálních příjmů společnosti. Na návrh z pléna v otázce nástupnické organizace po ČSZP valná hromada schválila, aby se nástupnickou organizací stala Česká asociace pro udržitelný rozvoj, se kterou společnost již delší dobu spolupracovala, a která je svým zaměřením blízká ČSZP.

Výbor na svém posledním jednání mj. jmenoval likvidační komisi a jejím předsedou zvolil člena revizní komise Mgr. M. Krejzu. Činnost výboru skon-

čila k 31. červenci 2003. K tomuto datu rovněž skončil mandát statutárního zástupce společnosti a všech členů výboru. Od 1. srpna 2003 společnost na veřejnosti a v jednáních s třetími subjekty zastupuje pouze předseda likvidační komise jako statutární zástupce, až do úplné likvidace společnosti.

Likvidační komise v srpnu 2003 zahájila svou činnost. V listopadu 2003 Finanční úřad vyslovil souhlas s ukončením činnosti České společnosti pro životní prostředí. **Tím skončila ČSZP svou činnost a přestala existovat.**

Likvidační komise upozorňuje odbornou veřejnost, že po ukončení činnosti společnosti k 31. 12. 2003 jsou jakékoliv aktivity pod hlavičkou ČSZP protiprávní. Rovněž k tomuto datu končí všechny dohody, smlouvy, případné granty nebo projekty uvnitř společnosti, nebo s třetími subjekty, se kterými společnost v minulosti spolupracovala.

Mgr. Miloslav Krejza,
předseda likvidační komise

Informace o České asociaci pro udržitelný rozvoj

Česká asociace pro udržitelný rozvoj (dále ČAUR) vznikla v roce 2000. Je odborně zaměřená zejména na oblast udržitelného rozvoje v naší republice s možností dalšího rozšíření své působnosti po vstupu České republiky do EU. ČAUR je dobrovolné, nevládní, nepolitické a veřejně prospěšné občanské sdružení. Je řádným členem Domu Evropy v Praze, který je podporován orgány EU v Bruselu v rámci Programu evropského rozvoje.

Nejdůležitější činnosti ČAUR jsou zaměřeny zejména na:

- vzdělávací a publikační činnost orientovanou na problematiku udržitelného rozvoje
- postupné vytváření sítě regionálních informačních center udržitelného rozvoje v ČR napojených na obdobná informační centra v EU
- spolupráci s orgány státní správy zejména při tvorbě zákonů, norem a směrnic pro životní prostředí,

- mezinárodní spolupráci se společnostmi a subjekty s obdobným zaměřením působícími v EU,
- odbornou spolupráci s organizacemi, vysokými školami, výzkumnými institucemi, samosprávnými orgány regionů a dalšími subjekty.

ČAUR je nevýdělečná organizace. Jejím členem se může stát každý občan ČR, cizí státní příslušník nebo právnická osoba, jejíž činnost je slučitelná s posláním a cíli ČAUR nebo tyto aktivity podporuje.

Valná hromada ČSZP konaná dne 17. 12. 2002 schválila jako nástupnickou organizaci po zrušení ČSZP společnost ČAUR. V červenci 2003 byla podepsána dohoda o nástupnictví, která začne platit po konečném ukončení činnosti ČSZP.

Kontaktní adresa:

Česká asociace pro udržitelný rozvoj
Dušní 4/905, 110 00 Praha 1
tel. 222 318 497
e-mail: zpspol@mybox.cz

Dejte přednost lidem před uhelnými doly, atomovými reaktory a radioaktivními odpady

– to bylo hlavní motto demonstrace svolané řadou ekologických organizací, která se uskutečnila 28. ledna před Úřadem vlády v Praze na Klárově. Občané protestovali proti aktualizaci Státní energetické politiky v podobě navržené ministerstvem průmyslu a obchodu, především proti plánované výstavbě další jaderné elektrárny, zrušení územních ekologických limitů těžby v Podkrušnohoří a proti plánům na výstavbu hlubinného úložiště radioaktivních odpadů. Proto tvořili většinu účastníků lidé z obcí, které by byly záměry MPO přímo postiženy, jako je Horní Jiřetín a Černice (ohrožené zrušením ekologických limitů a rozšířením dolů), a dále Nadějkov, Lodhéřov, Deštná, Pačejov a další obce, v jejichž blízkosti se vytipovává hlubinné úložiště. Žádají přijetí „energetické koncepce, která dává přednost lidem před zájmy uhelných a elektrárenských společností“.

Akce se zúčastnily i některé známé osobnosti, jako např. nezávislí poslanci Parlamentu ČR Svatopluk Karásek a Táňa Fischerová, spisovatelka Tereza Boučková či „Jihočeská matka“ Dana Kuchtová.

Jako jediný zástupce vlády na shromáždění vystoupil ministr životního prostředí Libor Ambrozek. „Ministerstvo životního prostředí je přesvědčeno, že je možný další rozvoj naší energetiky bez budování dalších jaderných elektráren i bez prolamování územních ekologických limitů,“ řekl. Připomněl scénář energetické politiky vypracovaný MŽP, který počítá se snížením našeho stále ještě vysokého znečištění ovzduší, s podporou čistších zdrojů energie a s investicemi do energetické efektivity ekonomiky.

Starostové a další představitelé obcí svorně připomínali, že se u nich postupně konají místní referenda, v nichž občané výstavbu úložiště (jaderné elektrárny, rušení limitů) téměř jednohlasně odmítají.

Ministři přicházející postupně do Strakovy akademie na jednání vlády dostali od organizátorů výzvu, aby při svém únorovém jednání o energetické koncepci dodrželi zachování územních ekologických limitů těžby hnědého uhlí, aby zrušili plány na výstavbu dalších jaderných reaktorů, které zvyšují množství jaderných odpadů, aby zastavili současný „nedomyšlený a technicky nedorozřešený“ program pro vyhledávání hlubinného úložiště jaderného paliva, aby si dali jako program snížení vysokých českých exhalací emisí oxidu uhličitého, které způsobují globální klimatickou změnu, a aby podpořili zákony, které narovnají postavení obcí ve vztahu k vládě – jde např. o senátní novelu atomového zákona.

PS: Po protestech veřejnosti přestala vláda hledat místo pro úložiště jaderných odpadů na území České republiky.

Text a foto Jana Plamínková

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549
• Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jplaminkova@volny.cz •
Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422,
e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica,
vytiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 3/2004 předáno do tisku 8. 2. 2004.